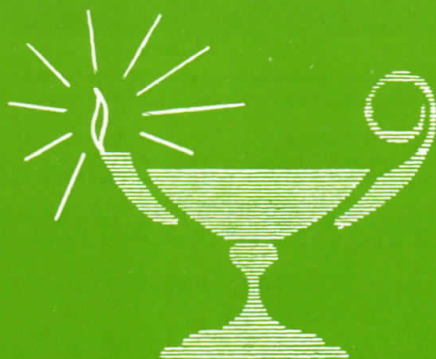

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ (Καθηγ. Χριστοφ. Διακοπούλου) 137
- ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: ΣΚΛΗΡΟΣ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ Ή ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΗΣ; (Πρωτοπρ. Δημ. Κωνσταντέλου) 143
- ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ (Γεωρ. Άχ. Παπαδημητρίου) 150
- ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΚΙΑΛΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Δ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ (Μιχ. Θ. Μηλίγκου) 153
- ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ (Παναγιώτη Μαθιοπούλου) 155
- Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΨΑΡΑΣ, Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΙ ΕΜΕΙΣ (Θεοδ. Ψαριώτη) 159
- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: Ο ΠΟΛΥΑΣΧΟΛΟΣ (Πανορμίτη) 161
- ΣΧΟΛΙΑ (Τομέως Τύπου τής Χ.Ε.Ε.) 162
- ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομέως Μέσων Ένημερώσεως τής Χ.Ε.Ε.) 164
- ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ (Σ.Β.Π.) 166
- ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ 168

ΕΤΟΣ 62ov

ΜΑΪΟΣ 1999

ΑΡΙΘ. 601

ΔΡΧ. 200

«ΑΚΤΙΝΕΣ»

Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Έπιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 62ον

ΜΑΪΟΣ 1999

Άριθ. 601

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ

1. Η ίδρυση και η εξέλιξη της Ένώσεως 1951-1997

Για την Ένωση της Ευρώπης έγιναν πολλές προσπάθειες, οι οποίες ένετάθησαν μετά τον Α΄ Παγκόσμιο και ιδιαίτερα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Όλες οι προσπάθειες απέτυχαν, γιατί έπεδίωκαν την Ένωση της Ευρώπης δια μίας συνθήκης και ή Ευρώπη τότε δέν ήτο έτοιμη για ένα τέτοιο μεγάλο άλμα.

Ο πρώτος πού συνέλαβε την ιδέα της σταδιακής ένωσης, ήτο ο Γάλλος οικονομολόγος Jean Monnet, προσωπικότης ήθους και κύρους. Τό πρώτο στάδιο άρχισε τό 1951, μέ την ύπογραφή της Συνθήκης τών Παρισίων και την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Άνθρακος και Χάλυθος (Ε.Κ.Α.Χ.). Τό πρώτο στάδιο ήτο δοκιμαστικό και άποσκοπούσε στην εξέταση της δυνατότητος, της από κοινού υπό τών τότε συμμετεχουσών χωρών άντιμετωπίσεως τών προβλημάτων δύο βασικών τότε κλάδων, πού άπετέλεσαν και αίτια πολέμων μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας.

Η έπιτυχία της Ε.Κ.Α.Χ. οδήγησε στην έναρξη του δευτέρου σταδίου, δια της ύπογραφής της Συνθήκης της Ρώμης τό 1957 και την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος (Ε.Ο.Κ.). Τό δεύτερο αυτό στάδιο, απέβλεπε στην πλήρη Οικονομική

Ένωση τών συμμετεχουσών χωρών, στην καλλιέργεια της μεταξύ των άλληλεγγύης δια της παροχής βοηθείας τών πλουσιών προς τις πτωχότερες χώρες για την σύγκλιση τών οικονομών (βλ. άρθρο 2 της Συνθήκης) και στην ταύτιση τών επιδιώξεων, όραματισμών και συμφερόντων, ή όποία θα οδηγούσε στο τρίτο και τελευταίο στάδιο, δηλαδή στην πλήρη Πολιτική Ένωση, ή όποία και προεβλέπετο στο άρθρο 236 της Συνθήκης.

Ήδη, βρισκόμαστε στο τέλος του δευτέρου σταδίου της πλήρους Οικονομικής Ένώσεως και σέ σχετικά προχωρημένο σημείο του τρίτου σταδίου της Πολιτικής Ένώσεως. Βρισκόμεθα σέ προχωρημένο σημείο του τρίτου σταδίου, διότι:

Έχουν, ύστερα από μελέτη, ύποβληθεί τέσσερα (4) σχέδια της Πολιτικής Ένώσεως (Π.Ε.) πού έξεπονήθησαν μέ έντολή της Ευρώπης από τό 1970 και έντεϋθεν και

Έχουν ύπογραφεί δύο συνθήκες, πού άποσκοπούσαν στην Π.Ε. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992 και ή Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1997.

Έρωτάται γιατί ή Ευρώπη προχώρησε στην προώθηση της Πολιτικής Ένώσεως πριν τελειώσει ή Οικονομική Ένωση. Διότι υπήρχε και ύπάρχει πίεσις εισόδου νέων χωρών και ή Ε.Ε. άπεφάσισε νά προχωρή-

σει στην έμβάθυνση της Ένώσεως προ της επέκτασής της, ή όποια ένδεχομένως προκαλέσει δυσκολίες στην πραγμάτωση του τελικού στόχου. Οι δύο Συνθήκες που υπεγράφησαν, ήτοι ή Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992 και ή Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1997 δέν όδήγησαν στην Πολιτική Ένωση λόγω τών αντίδράσεων μικρού αριθμού κρατών που δέν έπιθυμούν προς τό παρόν την Π.Ε.

Ποια τά βασικότερα έπιτεύγματα τών δύο αυτών συνθηκών:

(α) Η κοινή Έξωτερική Πολιτική και Πολιτική Άμύνης (Κ.Ε.Π.Π.Α.) για την προάσπιση τών αξιών, την ασφάλεια και ανεξαρτησία τών κρατών-μελών, την προαγωγή της Ειρήνης και τό σεβασμό τών ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η Κ.Ε.Π.Π.Α. έχει δυσκολίες νά εφαρμοσθεί χωρίς την πραγματική Πολιτική Ένωση.

(β) Η επέκταση τών αρμοδιοτήτων της Κοινότητας σέ όλα τά θέματα διακυβερνήσεως τών χωρών-μελών.

(γ) Η ενίσχυση του Εύρωκοινοβουλίου, τό όποίο κατέστη ισότιμο νομοθετικό σώμα προς τό Εύρωπαϊκό Συμβούλιο, στό όποίο συμμετέχουν οι κυβερνήτες τών κρατών-μελών. Η προαγωγή του Εύρωκοινοβουλίου έχει πολύ μεγάλη σημασία για την Εύρώπη και τις μικρές χώρες. Τό Κοινοβούλιο έχει έντονο Εύρωπαϊκό προσανατολισμό και μέχρι σήμερα αντικειμενική κρίση, απηλλαγμένη από έθνικά συμφέροντα, ένδεχομένως λόγω του ότι είναι μεγάλος ό αριθμός τών βουλευτών, που εκπροσωπούν διάφορα κόμματα πολλών χωρών.

(δ) Έθεσπίση ή άρχή της επικουρικότητας. Βάσει αυτής της άρχής, οι διοικητικές αποφάσεις πρέπει νά λαμβάνονται κατ' άρχην σέ τοπικό επίπεδο και κατά δεύτερο λόγο σέ έθνικό. Σέ Εύρωπαϊκό επίπεδο θά λαμβάνονται αποφάσεις μόνο για θέματα που δέν είναι δυνατό ν' αντιμετωπισθούν σέ έθνικό επίπεδο ή θέματα που λόγω τών διαστάσεών τους είναι πανευρωπαϊκού ένδιαφέροντος.

(ε) Η Συνθήκη του Άμστερνταμ δίνει τη δυνατότητα για ένισχυμένη συνεργασία στις χώρες που τό έπιθυμούν, αφήνοντας την πόρτα άνοιχτή για τις βραδυπορούσες χώρες. Αυτή ή δυνατότης έχει πολύ μεγάλη σημασία, γιατί έπιτρέπει στις χώρες, που τό θέλουν, νά προχωρήσουν στη νομισματική και την Πολιτική Ένωση.

2. Ποια τά βασικά όργανα διακυβερνήσεως της Ένωμένης Εύρώπης

Για την κατανόηση τών τάσεων που όδηγούν στην Π.Ε. (που θά έξετασθεί σέ έπόμενο άρθρο) είναι σκόπιμη ή ενημέρωση τών θεμάτων τών σχετικών με τά όργανα διακυβερνήσεως της Ε.Ε. Η Εύρώπη διαθέτει δύο ισότιμα σήμερα νομοθετικά σώματα. Τό Συμβούλιο της Ένώσεως και τό Εύρωκοινοβούλιο και μία οίονει Έκτελεστική Έξουσία, την Έπιτροπή.

Τό Συμβούλιο διακρίνεται σέ Συμβούλιο Κορυφής και Συμβούλιο Υπουργών.

Τό Συμβούλιο Κορυφής άποτελείται από τους πρωθυπουργούς τών κρατών-μελών και τους ύπουργούς έξωτερικών. Τό Συμβούλιο Κορυφής υπέγραψε τις βασικές συνθήκες, χαράσσει την πορεία της Ένώσεως, άσχολείται με βασικά νομοθετήματα, λύει τις διαφορές τών Συμβουλίων τών Υπουργών και συνήθως συνέρχεται μία φορά τό έξάμηνο.

Τό Συμβούλιο τών Υπουργών: Λειτουργούν περίπου 25 διαφορετικά Συμβούλια τών καθ' ύλην αρμοδίων Υπουργών (Γεωργίας, Μεταφορών, Οικονομικών κ.λ.π.), τά όποια συνήθως συνέρχονται μία φορά τό μήνα ή κατά τακτά χρονικά διαστήματα, και νομοθετούν, προγραμματίζουν και συντονίζουν θέματα της δραστηριότητάς τους.

Του Συμβουλίου Κορυφής και Υπουργών προεδρεύει καθ' έξαμηνία μία χώρα και οι αποφάσεις λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Κατ' αυτήν, κάθε χώρα έχει έναν αριθμό ψήφων. Η Γερμανία, Γαλλία, Βρετανία, Ιταλία έχουν από 10 ψήφους, ή Ελλάς, Ολλανδία, Βέλγιο, Πορτογαλία από 5,

ή Αυστρία και Σουηδία από 4, ή Φινλανδία, Ίρλανδία, Δανία από 3 και το Λουξεμβούργο 2 ψήφους. Η διανομή των ψήφων εύνοει και προστατεύει τις μικρές χώρες. Έπι συνόλου ψήφων 87, απαιτούνται 62 ψήφοι αν ή πρόταση προέρχεται από την Έπιτροπή που τεκμαίρεται ότι έχει αντικειμενική κρίση. Άλλως, απαιτούνται 62 ψήφοι και ή συμμετοχή 10 χωρών.

Το Εύρωκοινοβούλιο

Το Εύρωκοινοβούλιο είναι μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1997 ισότιμο νομοθετικό σώμα με το Συμβούλιο και συναποφασίζει έπι των νομοθετημάτων, εγκρίνει τις διεθνείς συμφωνίες συνδέσεως και συνεργασίας ή διευρύνσεως της Κοινότητας. Το Κοινοβούλιο έχει τη δυνατότητα ν' αναλάβει πρωτοβουλίες, για ν' αλλάξει τον προσανατολισμό των ύφισταμένων πολιτικών και τη θέσπιση νέων ή νά ζητήσει από την Έπιτροπή τη μελέτη και ύποβολή νομοθετημάτων προς ψήφιση. Το Κοινοβούλιο, ακόμη, γνωμοδοτεί για το πρόγραμμα της Έπιτροπής και έχει τη δυνατότητα νά την ανατρέψει με πρόταση δυσπιστίας με την πλειοψηφία των 2/3. Το Κοινοβούλιο ελέγχει τη διαχείριση των πολιτικών και ύποβάλλει γραπτές και προφορικές ερωτήσεις προς την Έπιτροπή και το Συμβούλιο. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, λειτουργεί Έπιτροπή συνδιαλλαγής με τη συμμετοχή ίσαριθμών μελών από τα δύο σώματα, στην όποια μπορεί νά κληθούν οι άρμόδιοι της έπιτροπής για νά βοηθήσουν στην έξευρεση λύσεως. Οι εύρωβουλευται σήμερα είναι 626 και μελλοντικά δέν θα ύπερθούν τους 700. Οι βουλευται κατανέμονται κατά χώρας με τρόπο που εύνοούνται οι μικρές χώρες π.χ. ή Έλλάς των 10 έκατομμυρίων έχει 25 βουλευτάς και ή Βρετανία των 60 έκατομμυρίων έχει 54.

Η Έπιτροπή

Η Έπιτροπή άποτελεί την οιονει έκτε-

λεστική έξουσία της Ένωμένης Εύρώπης. Ό κάθε Έπίτροπος είναι άρμόδιος για όρισμένα θέματα και άντιστοιχεί προς τον Ύπουργό των Έθνικών Κυβερνήσεων. Οι μεγάλες χώρες συμμετέχουν με δύο έπιτρόπους και οι μικρές με ένα. Μελλοντικά, κάθε χώρα θα συμμετέχει με ένα μόνο έπίτροπο. Η Έπιτροπή ένσαρκώνει το συμφέρον της Ένώσεως, δέν δέχεται παρεμβάσεις από τις χώρες-μέλη και είναι ύπεύθυνη έναντι του Κοινοβουλίου.

Τά άλλα όργανα της Έπιτροπής είναι: **Το Εύρωπαϊκό Δικαστήριο**, με 15 δικαστές και 9 εισαγγελείς από όλες τις χώρες και είναι άρμόδιο για την έρμηνεία και εφαρμογή του νόμου, και το **Έλεγκτικό Συνέδριο**, το όποιο ελέγχει τη νομιμότητα των εσόδων και δαπανών.

3. Οι γενεσιουργοί παράγοντες ίδρύσεως της Ένώσεως των Εύρωπαϊκών Χωρών

Έρωτάται *γιατι μεγάλες χώρες δέχονται νά χάσουν την άυτοκυριαρχία τους και οδηγούνται στην Ένωση*. Οι γενεσιουργοί παράγοντες ίδρύσεως της Ε.Ε. είναι:

α) Η διακοπή των καταστροφικών Εύρωπαϊκών Πολέμων.

β) Η άποκατάσταση των χωρών της Εύρώπης στη διεθνή κοινότητα, οι όποιες ύπεβιάσθησαν μετά το 1944 σε χώρες β' κατηγορίας, μετά τις Η.Π.Α. και τα Σοβιέτ και ύπήρχε κίνδυνος περαιταιρω ύποδibasμού έναντι των ταχέως άνερχομένων χωρών της Άσίας (Ίαπωνίας, Κίνας, Ίνδίας).

γ) Η προαγωγή των ίκανοτήτων της Εύρώπης στη διατήρηση της έλευθερίας της και ή διακοπή έξαρτήσεως της από τις Η.-Π.Α.

δ) Η Εύρώπη ήτο έλλειμματική σε ένεργεια και πρώτες ύλες και ή άντλησή των έξηρητάτο από τη θέληση των Η.Π.Α. Συνεπώς ήτο επείγον νά καταστεί αυτόρκης και ή άντληση των άπαιτουμένων εισαγωγών νά στηρίζεται στις δικές της δυνάμεις.

ε) Η Εύρώπη ύστερουσε σε τεχνολογία έναντι των Η.Π.Α. και της Ίαπωνίας. Δα-

πανούσε ό,τι και ή Ίαπωνία, αλλά λόγω τής διασποράς τών δαπανών, δέν είχε τό ίδιο αποτέλεσμα. Συνεπώς, εκινδύνευε σταδιακά νά τεθει εκτός αγοράς, μέ δυσμενέστερες συνέπειες στην επιβίωσή της. Η τεχνολογία δέν είναι μόνο θέμα οικονομικής επιβίωσης, αλλά είναι και θέμα ικανότητας διατηρήσεως τής ελευθερίας της.

στ) Η κάθε μία από τις χώρες τής Ευρώπης δέν είχε μέγεθος αγοράς ανάλογο τών Η.Π.Α., τής Ίαπωνίας και άλλων χωρών γιά νά αναπτυχθούν μονάδες μεγέθους αναλόγου, ώστε νά έχουν τή δυνατότητα νά συναγωνισθούν στο διεθνή στίβο, μέ κίνδυνο τής συνεχούς εκποπίσεως των από τή διεθνή αγορά και μέ δυσμενείς συνέπειες στην επιβίωσή των.

Ερωτάται ποιά ύπηρεξαν τά αποτελέσματα τής Οικονομικής Ένώσεως τών χωρών-μελών τής Ε.Ε. κατά τήν περίοδο 1957-1999;

α) Η Ε.Ε. σήμερα είναι ό πρώτος έμπορικός έταίρος του κόσμου, δηλαδή αποτελεί τή μεγαλύτερη αγορά διαθέσεως τών προϊόντων και υπηρεσιών τών χωρών τής γής και αποτελεί τόν μεγαλύτερο προμηθευτή της.

β) Κατέστη αυτόρκτης κατά 92% και εισάγει μόνο τό 8% γιά τήν κάλυψη τών αναγκών της.

γ) Έχει τεχνολογία ισάξια τών Η.Π.Α. και τής Ίαπωνίας.

δ) Έχει μέγεθος αγοράς μεγαλύτερο τών Η.Π.Α. και τής Ίαπωνίας και μεγάλη δυναμική ανάπτυξεως μεγάλων μονάδων, συναγωνισμών στο διεθνή στίβο.

ε) Είναι οικονομικά ή ισχυρότερη χώρα του κόσμου και ό πρώτος χορηγός τών χωρών του κόσμου, καλύπτοντας τά 2/3 τής οικονομικής βοήθειας και τό 1/3 τής έπισιτιστικής βοήθειας.

στ) Έξελίσσεται, όπως θά δούμε, στην πρώτη νομοματική δύναμη του κόσμου.

Γίνεται αντίληπτό ότι οι εξελίξεις δέν επιτρέπουν έπιστροφή, αλλά σήμερα ή Ε.Ε. προσανατολίζεται στην ταχύτερη δυνατή

έμβάθυνση και επέκτασή της.

4. Η εξέλιξη τής επέκτασεως τής Ευρωπαϊκής Ένώσεως

Ό πυρήνας τής Ε.Ε. συνεστήθη από τις έξι χώρες που υπέγραψαν τις Συνθήκες τών Παρισίων και τής Ρώμης. Σήμερα, οι χώρες τής Ε.Ε. είναι δεκαπέντε. Ουσιαστικά έχει ένωθεί όλη ή Δυτική και Νότια Ευρώπη, μη συμπεριλαμβανομένης τής Έλβετίας, τής Νορβηγίας και Ίσλανδίας, οι όποιες αναμένεται νά ένταχθούν στα προσεχή χρόνια*. Σήμερα έχουν υποβάλλει αίτηση προσχωρήσεως όλες οι χώρες τής Κεντρικής και Άνατολικής Ευρώπης. Εκτός τής Άλβανίας και τών δημοκρατιών τής τέως Γιουγκοσλαβίας, έξαιρουμένης τής Σλοβενίας, ή όποία είναι υποψήφια. Έκ τών χωρών τής Κεντρικής και Άνατολικής Ευρώπης, υποψήφιος προς ένταξη είναι πέντε (οί οικονομικά και δημοκρατικά πλέον ανεπτυγμένες) χώρες, μαζί μέ τήν Κύπρο. Σταδιακά, θά ένταχθούν μέσα στις προσεχείς δεκαετίες όλες οι χώρες τής Άνατολικής και Κεντρικής Ευρώπης μέ τήν Οικονομική και Δημοκρατική τους ανέλιξη. Η Ε.Ε. έχει υπογράψει συμφωνία Οικονομικής Συνεργασίας μέ τή Ρωσία, Λευκορωσία, Ουκρανία και καλύπτει περίπου τό 60% τής προς αυτές οικονομικής δόθειας. Έλπίζεται ότι μέσα στις επόμενες δεκαετίες θά προχωρήσει ή ένταξη τών έν λόγω χωρών. Άς σημειωθεί ότι ή Ουκρανία και ή Γεωργία έχουν ήδη υποβά-

* Η Έλβετία αντιμετώπιζει σοβαρές δυσκολίες διαθέσεως τής παραγωγής της στην Ε.Ε. λόγω δασμών και προβλέπεται ότι θά ένταχθεί γρήγορα. Τό αυτό θά συμβεί και μέ τή Νορβηγία, ιδιαίτερα αν μειωθεί ή τιμή του πετρελαίου κατά 1 δολλλάριο τό βαρέλι. Η μείωση τής τιμής του πετρελαίου κατά ένα δολλλάριο, θά καταστήσει τή λειτουργία τών πηγών τής Β. Θαλάσσης ασύμφορη και ή Νορβηγία θά αισθανθεί πιο έντονα τά προβλήματα που δημιουργεί ή δυσκολία συναγωνισμού έξαγωγής τής παραγωγής της στην Ε.Ε. Άς σημειωθεί ότι οι δύο αυτές χώρες, ύστερα από αίτησή τους, επρόκειτο νά ένταχθούν μαζί μέ τή Σουηδία, τή Φινλανδία και τήν Αυστρία και δέν ένεκρίθη ή ένταξη μέ μικρή διαφορά στο δημοψήφισμα που διενεργήθη.

λει αίτηση προσχωρήσεως. Στις προσεχείς δεκαετίες, ή Ένωμένη Εύρώπη θ' άρχίζει από τον Άτλαντικό και θα φθάνει έως την Είρηνικό, θα είναι ή μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο σέ έκταση, ή πρώτη οικονομική και στρατιωτική δύναμη, ή πρώτη σέ τεχνολογία και ή δεύτερη σέ πληθυσμό μετά την Κίνα. Αίτηση έντάξεως έχει υποβάλλει και ή Τουρκία, ή όποία δέν έχει καμιά έλπίδα νά γίνει μέλος της Εύρώπης. Η Τουρκία δέν μπορεί νά γίνει άποδεκτή ως μέλος, διότι είναι έλλειμματική σέ δημοκρατία, δέν σέβεται τά ανθρώπινα δικαιώματα και τις μειονότητες και ή οικονομία της βρίσκεται σέ άπαράδεκτα χαμηλό επίπεδο. Πέραν αύτου:

Η Γερμανία καταβάλλει προσπάθεια ν' άπαλλαγεί από τους Τούρκους πού πήγαν ως έργάτες, διότι λόγω τών διαφορετικών πολιτιστικών τους προσανατολισμών, άποτελούν ένα ξένο σώμα στη χώρα.

Η Γαλλία υποφέρει από τους μωαμεθανούς Άλγερινούς και τους άνέχεται για τó χατίρι τών Γάλλων της Άλγερίας.

Η Ισπανία έχει κατεβάσει όλο τó στρατό της στο Νότο και καμιά χώρα σοβαρά δέν θέλει τους Τούρκους, θέλει την τουρκική άγορά.

5. Η μελλοντική εξέλιξη της Εύρώπης και τά προβλήματα πού αντιμετώπιζει

Η Ένωμένη Εύρώπη ως πρós την οικονομική και πολιτική της Ένωση, θα ήτο δυνατό νά υποστηριχθεί, ότι εξέλισσεται ικανοποιητικά λαμβανομένων υπ' όψιν και τών δυσκολιών αλλά και τού χρόνου πού απαιτείται για τή συνεννόηση και τή σύμπτωση απόψεων τών δεκαπέντε συμμετεχουσών χωρών με διαφορετική νοοτροπία, προβλήματα και συμφέροντα.

Πέραν της Οικονομικής, Νομισματικής και Πολιτικής Ένώσεως (θέματα πού εξετάζονται στο έπόμενο άρθρο) ή Εύρώπη αντιμετώπιζει και άλλα σοβαρά ανθρώπινα προβλήματα, όρισμένα τών όποιων έχουν γίνει άντιληπτά και άπασχολούν την ήγε-

σία της Ε.Ε. όπως ή άνεργία και τó περιβάλλον. Όμως υπάρχουν προβλήματα πού άγνοούνται ή δέν αντιμετώπιζονται.

Τó σοβαρότερο όλων τών προβλημάτων πού άγνοείται και δέν αντιμετώπιζεται είναι ό περιορισμός της παιδείας στην έγκεφαλική κατάρτιση και τή δεξιοτεχνία. Αύτή ή παιδεία, κατά Άριστοτέλη, είναι μη έλευθέρια, δηλαδή άρμόζει σέ δούλους πού στερούνται ίδίας βουλήσεως. Η παιδεία τών έλευθέρων έκτός της έγκεφαλικής καταρτίσεως και της δεξιοτεχνίας πρέπει νά περιλαμβάνει και τή σωματική διάπλαση κυρίως και προπαντός όμως την καλλιέργεια της άρετης και τού συναισθήματος. Κατά τή σκέψη τών προγόνων μας ή καλλιέργεια της άρετης πρέπει ν' άποτελεί τόν πρώτο σκοπό της παιδείας τών έλευθέρων διότι:

α) Ό έλεύθερος μπορεί νά χρησιμοποιήσει την έκ της παιδείας δύναμη όπως και όποιαδήποτε άλλη δύναμη διαθέτει για τó καλό ή την καταστροφή τού ίδιου και τών άλλων, ανάλογα με την άρετή πού διαθέτει και

β) Ό έλεύθερος μπορεί ν' άποκατασταθεί στη φυσική του θέση, πού είναι ή θέωση του, μόνο διά της άρετης.

Ο σημερινός άνθρωπος έγκατέλειψε τόν έσωτερικό του κόσμο ό όποιος παραμελημένος δέν πήρε τόν άνηφορικό δρόμο της άρετης αλλά τόν κατηφορικό δρόμο της κακίας με όλες τις συνέπειές του πού είναι:

Η διαφθορά τού ιδιωτικού και δημόσιου βίου, ή παραβίαση της δημοκρατίας, ή κρίση της Δημόσιας Διοικήσεως, ή σύγκρουση και διάλυση της κοινωνίας σέ μεμονωμένα άδιάφορα μεταξύ τους άτομα, ή μοναξιά, ή έκμετάλλευση και ή υπεραπασχόληση όρισμένων κατηγοριών μισθωτών, τά ναρκωτικά, ή παιδεραστία, ή βία, τά ύψηλά ποσοστά διαζυγίων, ή κρίση της οικογένειας, τó δημογραφικό πρόβλημα, ή διασάλευση της ειρήνης και οι πολεμικές συγκρούσεις άκόμη και ή μόλυνση τού περιβάλλοντος και ή άνεργία είναι θέμα της συμπεριφοράς τών ανθρώπων.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος κολυμπᾷ δυστυχισμένος μέσα στὸν πλοῦτο ποῦ δημιούργησε. Ἡ ἡγεσία τῆς Ε.Ε. ἀφοῦ ἐξασφάλισε τὴν ἐπιδίωση τῆς Εὐρώπης, δὲν καλλιέργησε τὴ συλλογικότητα, τὴν συναντίληψη καὶ δὲν ἀντιμετώπισε τὴ ζωὴ τῶν Εὐρωπαίων καὶ τοῦ κόσμου στὸ σύνολό του. Ὅπως θὰ δοῦ-

με στὰ ἐπόμενα ἄρθρα εἶναι ἀνάγκη ν' ἀρχίσει ἓνας πνευματικὸς ἀγώνας γιὰ τὴν ἀναβάθμιση καὶ ἀνόρθωση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ὁμότ. Καθηγητῆς
τοῦ Οἰκονομ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΜΕΤΑ ΜΥΡΩΝ ΠΡΟΣΕΛΘΟΥΣΑΙ

*Χρυσοφέγγει ροδοπλούμιστη
τοῦ Ἀπρίλη χρυσαυγῆ,
κι ἡ καρδιά «τάξη» ἐπῆρε
μυροκρήνης ἀκριβῆς.*

*Καὶ ἀλάβαστρα τὰ χέρια
τολμηρά, μυροστάλαχτα σκουτάρια,
κρατᾶν μύρα νὰ μυρίσουν
τόν «ύπνοῦντα Βασιλιᾶ».*

*Λειτουργὸς Θεοῦ Ὑψίστου
ὄλος φῶς, ὄλος λευκότη,
τῆς ψυχῆς διώχνει τὸν φόβο,
χαρμονὴ τὸ λάλημά του.*

*Τὴ χαρὰ τρέξτε σαλπίστε
στό «χορό» τῶν Ἀποστόλων,
καὶ στό Ὅρος προσκυνῆστε,
τὸ μὲ κέδρα βλογημένο,
τὴν Ἀναστημένη
Ὑπερούσια ΑΓΑΠΗ!*

ΦΙΛΗΜΩΝ ΚΑΠΑΣΟΓΛΟΥ

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ Ή ΙΔΕΑΛΙΣΤΗΣ-ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΗΣ;

Κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα της ιστοριογραφίας και των πολιτικών και κοινωνιολογικών συγγραμμάτων των τελευταίων χρόνων είναι η τάση να ερμηνεύεται το παρελθόν με σκοπό, άλλοτε μὲν να δικαιώσει το παρόν κι άλλοτε να νομιμοποιησει προσωπικές γνώμες και ιδεολογικές θέσεις. Κλασικό παράδειγμα αποτελούν οι άκραιες θέσεις και απόψεις που έχουν κατά καιρούς εκφρασθεί ὅσον ἀφορᾶ στην προσωπικότητα του Μεγάλου Ἀλεξάνδρου και τὰ ἐπιτεύγματά του. Ἔτσι, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἔχει κατηγορηθεῖ ὅτι ἦταν ἕνας σκληρὸς κατακτητής, ὅτι ὑπῆρξε Χίτλερ πρὶν τὸν Χίτλερ, ὅτι ἦταν ἀλκοολικός, μεγαλομανής. Γιὰ ἄλλους ὡστόσο, ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε ἕνας ιδεαλιστής, τοῦ ὁποῖου τὰ λάθη ἦταν σχεδὸν μηδαμινὰ συγκρινόμενα μὲ τὰ εὐεργετικά ἀποτελέσματα τῶν ἐκστρατειῶν του, και περιγράφεται ὡς ἕνας ἀφωσιωμένος ἀνθρωπιστής, ὁραματιστής οἰκουμενιστής, οἰκοδόμος ἑνὸς νέου κόσμου, ὁ πρῶτος σύγχρονος ἀνθρώπος, ἕνας ἀνδρας μεγάλης εὐγένειας και μεγάλων ὁραματισμῶν.

Στ' ἀλήθεια, ποῖος πραγματικά ἦταν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος; Οἱ κριτικοὶ του συμφωνοῦν στὸ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε ἕνας ἀσυνήθιστα ἱκανὸς στρατιωτικός, εὐφρέστατος στρατηγὸς κι ἕνας ὁραματιστὴς ἠγέτης. Ὁ Ἀρριανὸς Φλάβιος (95-175 μ.Χ.), στὸ λεπτομερὲς και ἀντικειμενικὸ ἱστορικὸ ἔργο του *Ἀνάβασις*, τὸ ὁποῖο βασίζεται σὲ προγενέστερους ἱστορικούς και αὐτόπτες μάρτυρες, περιγράφει τὸν Ἀλέξανδρο ὡς ἐξῆς: Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν ἕνας πολὺ ἐμφανῆσιμος, ἐργατικός, ὀξύνοος και θαρραλέος ἄν-

δρας, ἐραστὴς τῆς τιμῆς και τηρητῆς τῶν θρησκευτικῶν του καθηκόντων.

Ὁ Ἀρριανὸς προσθέτει ὅτι, «ὅσον ἀφορᾶ τίς σαρκικές ἀπολαύσεις, ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε τέλεια αὐτοπειθαρχία» και ὅτι, «στὸ μόνον ποῦ ἦταν ἀκόρεστος ἦταν ὁ ἔπαινος και ἡ δόξα... Ἦταν φειδωλὸς στὰ χρήματα σὲ ὅ,τι ἀφοροῦσε τὴν ἱκανοποίηση προσωπικῶν ἐπιθυμιῶν του, ἀλλὰ εἰδειχνε μεγάλη γενναιοδωρία σὲ ὅ,τι ἀφοροῦσε τοὺς συνεργάτες του».

Ὁ Ἀλέξανδρος ὡστόσο δὲν ἦταν ἄμοιρος λαθῶν. Ὁ Ἀρριανὸς ἀναφέρει τὰ λάθη στὰ ὁποῖα ὑπέπεσε ἐξ αἰτίας τῆς ἀνυπομονησίας ἢ τοῦ θυμοῦ του, τὴν ἐπιθυμία του νὰ ἐπιτυγχάνει ὅ,τι ἀνελάμβανε νὰ φέρει σὲ πέρας ἢ ἀπὸ τὸ πάθος του γιὰ φήμη και δόξα. Φιλοδοξοῦσε νὰ μείνει στὴν Ἱστορία σὰν ἕνας ἀνδρας μεγάλων ἐπιτευγμάτων.

Γιὰ μιὰ δίκαιη ἀποτίμηση τῆς ζωῆς και τοῦ ἔργου τοῦ Ἀλεξάνδρου πρέπει νὰ λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψιν ὄχι μόνον τὰ λάθη του, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ σοβαρότητά τους, ἀλλὰ και τὴν γενναιοδωρία του, τὴν ἀνθρωπιστική του στάση ἔναντι τῶν ἡττημένων, τὸ ὑψηλὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης ποὺ πολλὲς φορὲς τὸν ὀδήγησε νὰ τιμωρήσει στρατηγοὺς και διοικητὲς του ὅταν ἀποδείχθηκαν ἔνοχοι λεηλασίας τῶν τοπικῶν ναῶν, ἐπιτάφιων ἀγαλμάτων, ἢ συμπεριφέρονταν ἄδικα και ἀπερίσκεπτα. Ὡστόσο συγχωροῦσε εὐκόλα αὐτὸν ποὺ τοῦ ζητοῦσε συγγνώμη. Ἡ παραδοχὴ τοῦ λάθους ἦταν ὁ καλύτερος και πιὸ ἀποτελεσματικὸς τρόπος γιὰ νὰ βρεῖ κάποιος ἀνταπόκριση στὸ αἴτημά του πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο. Ἐξ ἴσου σημαντικὸ εἶναι και τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐπέβαλλε μὲ βία

τὸν ἐξελληνισμό τῶν λαῶν ποὺ κατακτοῦσε.

Πάνω ἀπ' ὅλα, στὶς κρίσεις μας γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο πρέπει νὰ λάβουμε σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν τὶς ἐπιπτώσεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκστρατειῶν του στὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν πολιτιστικὴ ἐπιρροή ποὺ αὐτὲς εἶχαν σὲ ἀναρίθμητες φυλὲς τῆς ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας του. Ὑπῆρξε ἰδρυτὴς πολλῶν πόλεων καὶ εἰσήγαγε τὸν ἀστικὸ τρόπο ζωῆς, ὀχύρωσε καὶ ἐνίσχυσε στρατιωτικὰ τὶς ἤδη ὑπάρχουσες πόλεις καὶ ἔκανε ἀρδευτικὰ ἔργα σὲ περιοχὲς ποὺ μαστίζονταν ἀπὸ τὴν ξηρασία καὶ τὶς κατέστησε κατοικήσιμες. Κατασκεύασε λιμένες καὶ ναυπηγεῖα, κατήργησε σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπα ἤθη καὶ ἔθιμα ὅπως τὴν βρῶση τῶν γερόντων γονέων, καὶ εἰσήγαγε τὴ σπουδὴ τῆς λογοτεχνίας σὲ ἀναλφάβητες φυλὲς. Ἐπιπλέον, οἱ ἐκστρατείες του ἔφεραν νέες γεωγραφικὲς γνώσεις στοὺς Εὐρωπαίους σχετικὰ μὲ τὴν Ἰνδία καὶ ἄλλες φυλὲς καὶ νομάδες τῆς Ἀσίας.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν ἓνας ἀνθρωπιστὴς ἰδεαλιστὴς. Οἱ νέοι ἄνθρωποι ἔχουν ὄνειρα καὶ ὄραματισμούς, ἔχουν εὐγενεῖς ἐπιδιώξεις καὶ ἀποδεικνύονται περισσότερο τολμηροί. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐμπνεόταν ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἢ κατὰ τὴν κατάκτηση, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν αἴσθησι τῆς ἀποστολῆς νὰ κατακτήσει καὶ νὰ ἀνασυγκροτήσει, νὰ κατακτήσει καὶ νὰ ἀνοικοδομήσει. Εἶναι βέβαια ἀλήθεια πὼς ἂν ἐπρόκειτο νὰ κριθεῖ τὸ δεκατριάχρονο ἔργο τοῦ Ἀλεξάνδρου μόνον ἀπὸ τὸ τί κατόρθωσε νὰ θεμελιώσῃ ὡς ἐπίσημο ὄργανισμὸ, τότε θὰ δικαιολογεῖτο νὰ ὀνομάσουμε τὴν στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ διαδρομὴ του ὡς ἀποτυχημένη, δεδομένου ὅτι ἡ αὐτοκρατορία ποὺ ἱδρύσῃ διαλύθηκε ἀπὸ τοὺς διαδόχους του.

Ἡ προσφορὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅμως, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀποτιμηθεῖ σύμφωνα μὲ τοὺς καρπούς ποὺ ἔφεραν οἱ σπόροι ποὺ ἐκεῖνος ἔσπειρε κατὰ τὴ σύντομη ζωὴ του. Κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον, ὁ Ἀλέξανδρος κατάφερε νὰ σπάσῃ τὸ διαχωριστικὸ φράγμα ποὺ ὑφίστατο μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ὁ ἄνεμος τῆς ἐλευθερίας ποὺ ἐξέπνευσε οἱ ἑλληνικὲς πόλεις-κράτη ἀξιοποιή-

θηκε ἀπὸ τὸν πλοῦτο καὶ τὴ βιομηχανικὴ ζωὴ τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς Αἰγύπτου.

Γιὰ τὴν ὀρθὴ κατανόησι τῆς ἐπίδρασης ποὺ ἄσκησε ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὴ σωστὴ ἐκτίμησι τοῦ ἔργου του, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίσουμε τὶς ἰδέες του, καὶ τὴν ἐξελικτικὴ πορεία τῆς φιλοσοφίας του. Ὁ Πλούταρχος ἐπιμένει ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν φιλόσοφος καὶ ἰδεολόγος, τοῦ ὁποῦ οἱ ἀντιλήψεις, οἱ ἰδέες καὶ οἱ ὄραματισμοὶ ἀπετέλεσαν τὴν προϋπόθεσι καὶ τὸ ὑπόβαθρον τῶν ἔργων του. Ἔτσι λοιπόν, πρέπει νὰ δοῦμε τὸν Ἀλέξανδρο ὡς ἓνα ὄραματιστὴ, ἰδεολόγο νεαρὸ ἄνδρα, παρὰ ὡς ἓνα κυνικὸ, ἐγωπαθὴ στρατιωτικὸ καὶ ἀνηλεὲς κατακτητὴ. Ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Ἀρριανὸς τονίζουν ὅτι τὸ ὄνειρον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦταν νὰ ἐνώσει τοὺς Μακεδόνες μὲ τοὺς ὑπόλοιπους Ἕλληνας (Θεσσαλοὺς, Ἡπειρώτες, Ἀκαρνανοὺς, Πελοποννησίους, Κρήτες κ.ἄ.) καὶ νὰ προχωρήσῃ σὲ συνεργασία μὲ ἄλλα ἔθνη, ἔτσι ὥστε νὰ ἱδρύσῃ τὴν οἰκουμένη. Ἡ φιλοσοφία τῶν στωικῶν καὶ ὄχι τοῦ Ἀριστοτέλη, ἦταν αὐτὴ ποὺ ἐνέπνεε τὸν Ἀλέξανδρο, καὶ αὐτὴν ἐφάρμοζε στὴ ζωὴ του.

Ὁ Ἀλέξανδρος κληρονόμησε τὴν ἀποστολὴν τοῦ πατέρα του νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας σὲ μιὰ πανελλαδικὴ ἐκστρατεία, μὲ σκοπὸ, ὄχι μόνον νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Πέρσες γιὰ τὰ ἐγκλήματα ποὺ εἶχαν διαπράξῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων στὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ τὴν ἠπειρωτικὴ χώρα, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ μεταδώσῃ τὰ ἑλληνικὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη. Τὸν κατεῖχε ἓνα αἶσθημα ἀποστολῆς, χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν ὄραματιστῶν-ἡγετῶν ποὺ διαθέτουν μιὰ μυστικοπαθὴ ἰδιοσυγκρασία. Κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς σταδιοδρομίας του ἐπέδειξε μιὰ καταπληκτικὴ ἰκανότητα ἀνάπτυξης, ὠρίμανσης καὶ ἀλλαγῆς. Τὸ νὰ ὑπάρχεις ὑποδηλώνει ἀλλαγῆ, ἢ ἀλλαγὴ ὀδηγεῖ στὴν ὠριμότητα καὶ ἢ ὠριμότητα καταλήγει σὲ ἀνακατατάξι καὶ ἀναθεωρήσεις. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀκολουθοῦσε αὐτὴ τὴν ἐξελικτικὴν πορεία καὶ ἄλλαξε ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις.

Τί ακριβώς αποκαλύπτουν οι πράξεις του 'Αλεξάνδρου; Μήπως τη βία του πολέμου και τη δύναμη της κατάκτησης ή μήπως επιδεικνύουν τὸ τεράστιο δυναμικὸ θάρρος και δικαιοσύνης, τὴν μεγάλη αὐτοπειθαρχία και ἠπιότητα ποὺ ἦταν συνυφασμένα με τὴ σοφία, τὴ σὺμφρονα κρίση και τὴς ἀνθρωπιστικὲς ἀξίες (*φιλιανθρωπία*) τὴς ὁποῖες ὁ Πλούταρχος τονίζει; Ὁ Πλούταρχος προσθέτει πὺς ὄλες τὴς στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες τοῦ 'Αλεξάνδρου θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴς ἀποδώσει στὴ θεὰ Τύχη, ἀλλὰ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδώσει σ' αὐτὴν τὴν αὐτοπειθαρχία του, τὴν ἠπια και ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ του πρὸς τοὺς αἰχμαλωτισμένους ἐχθροῦς του. Ἀκόμη κι ὁ Δαρειὸς ἐντυπωσιάσθηκε ἀπὸ τὴς ἠθικὲς ἀρχὲς και τὸν χαρακτήρα τοῦ 'Αλεξάνδρου, μάλιστα δὲ εὐχόταν νὰ τοῦ ὁμοιάσει στὴν ἀρετὴ, κι ἂν κάποτε ἡ ἐξουσία του ἔφτανε στὸ τέλος, δὲν ἐπιθυμοῦσε κανεὶς ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ τὸν 'Αλέξανδρο νὰ καταλάβει τὸ θρόνο του.

Ὁ ἔσχατος στόχος τοῦ 'Αλεξάνδρου ἦταν νὰ συνδυάσει ξένες παραδόσεις με τὴς ἑλληνικὲς, νὰ διαδώσει τὴν εὐλογία τὴς ἑλληνικῆς δικαιοσύνης και εἰρήνης σὲ ὅλα τὰ ἔθνη, ἐπιθυμοῦσε νὰ δεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ χορεύουν στὴν Ἰνδία και νὰ παρουσιάσει στὴς ξένες χώρες τύπους ἑλληνικῆς διακυβέρνησης (*παραχαράξει τὸ βαρβαρικὸν ἑλληνικὴν πολιτείαν*).

Ὁ 'Αλέξανδρος ὑπῆρξε ὁ *σπορευς*, ὁ γεωργός, τὸ δυνατὸ πνεῦμα ποὺ μετὰδωσε τοὺς σπόρους τῶν *ἀρχῶν και ἰδεωδῶν* τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἔτσι, τὸ ἀτομικὸ ἐπίτευγμα, ἡ ἀτομικὴ εὐθύνη, ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, ἡ ἀνακάλυψη τὴς ἀτομικότητας και τὴς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως ὡς πηγῆς κυβερνητικῆς ἐξουσίας ἐγιναν γνωστὰ στοὺς μὴ Ἕλληνας.

Οἱ πλέον τῶν ἑβδομήντα πόλεις ποὺ ἴδρυσεν σὲ ἐδάφη τὴς Ἀνατολῆς ἐκπλήρωναν κάποιο σχέδιο και εἶχαν κάποιο συγκεκριμένο στόχο. Ἡ ἑλληνικὴ πόλις ἀποτελοῦσε τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ὁποία ἀντλοῦσε τὴν ἐξουσία ἀπὸ τοὺς κατοίκους τὴς πόλης, ἀντίθετα με τὸν δεσποτισμὸ τὴς Ἀνατολῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξουσία προερχόταν ἀπὸ

τὸν θεό-βασιλέα. Οἱ κατακτήσεις τοῦ 'Αλεξάνδρου εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα, ἄλλοτε ἄμεσα και ἄλλοτε ἔμμεσα, τὴν ἴδρυση 170 ἑλληνικῶν πόλεων και ἀποικιῶν. Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἰδιαίτερα ἡ γλώσσα, ποὺ διαδόθηκαν σὲ ὁλόκληρη τὴν Ἀνατολή, ἀπετέλεσαν κτῆμα τῶν λαῶν τὴς Ἑγγύς Ἀνατολῆς. Ὁ ἐξελληνισμένος Ἰουδαϊσμὸς, ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Ρωμαϊκὸς ἑλληνισμὸς, ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, ὀφείλουν πολλὰ στοὺς ὄραματισμοὺς τοῦ 'Αλεξάνδρου.

Ἀναφερόμενος στὰ ἀνθρωπιστικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ 'Αλεξάνδρου, ὁ Πλούταρχος γράφει. «*Ἄν ἐξετάσεις τὰ ἀποτελέσματα τὴς παιδείας τοῦ 'Αλεξάνδρου, θὰ δεῖς ὅτι δίδαξε τοὺς Ὑρκανοὺς νὰ σέβονται τὸ δεσμὸ τοῦ γάμου και τοὺς Ἀραχσοῖους νὰ καλλιεργοῦν τὴ γῆ, ἔπεισε τοὺς Σογδοῖους νὰ ὑποστηρίξουν τοὺς γονεῖς τους και νὰ μὴ τοὺς δολοφονοῦν, τοὺς Πέρσες νὰ σέβονται τὴς μητέρες τους και νὰ μὴν τὴς παντρεύονται. Τέλος δίδαξε τοὺς Σκύθες νὰ θάβουν τοὺς νεκροὺς τους και νὰ μὴν τοὺς τρῶνε!*»

Ὁ Πλούταρχος τονίζει ὅτι ὁ 'Αλέξανδρος ἐκπολίτισε τὴν Ἀσία προσφέροντάς τὴς τὰ ἀριστουργήματα τὴς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, καθιστώντας τὸν Ὅμηρο κοινὸ κτῆμα ὅλων. Δίδασκε τὰ παιδιά τῶν Περσῶν, τῶν Σουσιανῶν και τῶν Γεδρωσιανῶν νὰ ἀπαγγέλλουν τραγωδίες τοῦ Σοφοκλῆ και τοῦ Εὐριπίδη. Ἰδρυσεν περισσότερες ἀπὸ ἑβδομήντα πόλεις μετὰξὺ ἀγρίων φυλῶν και καθιέρωσε τὸν θεσμὸ τῶν δικαστηρίων σὲ ὅλη τὴν Ἀσία, ἐξασφαλίζοντας κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἕναν πολιτισμένον τρόπο ζωῆς. Ἐφτιαξε νόμους ποὺ οἱ ντόπιοι χρησιμοποίησαν πολὺ μετὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ 'Αλεξάνδρου.

Μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρήσουμε ὡς προπαγάνδα και ὡς δημοσιοσχετικὸ τέχνασμα τὴς πληροφορίας ποὺ μᾶς παρέχει ὁ Πλούταρχος γιὰ τὸν 'Αλέξανδρο ἢ ὡς μιὰ σωστὴ καταγραφή τὴς συμπεριφορᾶς και τὴς συμβολῆς του στὴν παγκόσμια ἱστορία; Ἄν και κάποιοι σύγχρονοι ἀναθεωρητὲς, οἱ ὁποῖοι προσπάθησαν νὰ ἀναθεωρήσουν τὴς ἤδη ἀναθεωρημένες θέσεις προηγουμένων ἀναθεωρητῶν, ἀπορρίπτουν τὴς καταγραφῆς

παραβίαζαν την τιμή των γυναικῶν των αιμαλώτων και των μισθοφόρων.

Ο Πλούταρχος ονομάζει τον Ἀλέξανδρο «*βασιλέα φιλόανθρωπο*» και «*φιλόσοφον ἄνδρα*». Μόνον ἓνας φιλόσοφος και φιλόανθρωπος βασιλιάς συμπεριφέρεται με καλοσύνη στους κατακτηθέντες ὑπηκόους του, σέβεται τὰ ἔθιμά τους, ἀκόμη και τις ἐνδυματολογικὲς παραδόσεις τους. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐπέβαλλε τὸν ἐξελληνισμό, διότι ἀποτελοῦσε ἐλεύθερη ἐπιλογή των λαῶν ποὺ κατακτούσε. Ὀνομάστηκε φιλόσοφος ὄχι μόνον διότι ὑπῆρξε μαθητὴς φιλοσόφων ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς φιλοσοφίας του περὶ ὁμοιοῦς και εἰρήνης, περὶ κοινοτικῆς ἁρμονίας ὑπὸ τὸν νόμο τῆς λογικῆς. Ἐπιπλέον ὁ Ἀλέξανδρος ἐμπνεόταν ἀπὸ ἓνα αἶσθημα ἀποστολῆς.

Ἐνα ἐξ ἴσου σημαντικό στοιχεῖο τῆς ἐπίδρασης τοῦ Ἀλεξάνδρου στὸν ἀρχαῖο κόσμο ἦταν και ἡ διάδοση των καλῶν τεχνῶν. Ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ τέχνη εἶχε καταπληκτικὴ ἐπίδραση στὸν τότε γνωστὸ κόσμο. Ἀπὸ τὴ Βρετανία ἕως τὴν Κίνα, τουλάχιστον ἀπὸ τὸν πέμπτο αἰῶνα π.Χ. μέχρι και τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες, ἀπὸ τὴ βουδιστικὴ Ἀνατολὴ μέχρι τὴν κελτικὴ Δύση, τὴ Μεσοποταμία και τὴν Αἴγυπτο, ἡ ἐπιρροή της ἔγινε φανερὴ μετὰ τις κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἑλληνες καλλιτέχνες εἶχαν ἐργασθεῖ στὴν Περσία ἀπὸ τὸν ἕκτο αἰῶνα π.Χ. Στὸ παλάτι τοῦ Κύρου στίς Πασαργάδες, οἱ πέτρινες βάσεις των κιόνων και πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα ἦταν ἑλληνικῆς ἐμπνευσης.

Οἱ αἰῶνες ποὺ ἀκολούθησαν τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου, ποὺ συνέβηκε στίς 13 Ἰουνίου τοῦ 323 π.Χ., εἶδαν τὸν ἐξελληνισμό τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς, ἐξελληνισμό ποὺ συνεχίσθηκε πολὺ πέρα ἀπὸ τὴ Ρωμαϊκὴ κατάκτηση. Ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Ἀλεξάνδρου κατέρρευσε, ἀλλὰ ἡ ἐπίδραση τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιβίωσε. Ἡ ἄμεση ἢ ἔμμεση ἐπιρροή του εἶναι φανερὴ ἀκόμη και στίς μέρες μας, τόσο στὴ λογοτεχνία ὅσο και στὴ γλώσσα και τὴν ἐπιστήμη. Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα και ὁ πολιτισμός, τὰ ἑλληνικὰ ιδεώδη και ἡ πρακτικὴ,

οἱ Ἕλληνες και οἱ ἐξελληνισμένοι λαοὶ διαφορετικῆς φυλετικῆς προέλευσης, συνέβησαν στὴ γέννηση ἑνὸς νέου κόσμου. Ἡ Ρώμη κληρονόμησε τὸ ὄστρακο, τὸ Βυζάντιο κληρονόμησε ὄχι μόνον τὸν κοσμοπολιτισμὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀλλὰ και τὸ ἐσωτερικὸ φῶς, τὴν ψυχὴ τῆς ἰδεολογίας του, μιὰ ψυχὴ μετουσιωμένη ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό, μιὰ σύνθεση Σημιτικῆς και Ἑλληνικῆς ψυχῆς και πνεύματος. Πολλὲς ἀπὸ τις πόλεις ποὺ ἴδρυσεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβιώνουν και στίς μέρες μας. Μερικὲς ἔχουν ἀλλάξει τὴν ὀνομασία τους ἀλλὰ ὅλες θυμοῦνται ποῖος ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτὴς τους. Ἡ μεγάλη πόλη τῆς Ἀλεξανδείας ἐξελίχθηκε σ' αὐτὸ ποὺ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν εἶχε ὀραματιστεῖ, μιὰ κοσμοπολιτῆ. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει πῶς ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἀποφάσισε νὰ ἰδρύσει τὴν Ἀλεξάνδρεια στὴν Αἴγυπτο, ἐπιθυμοῦσε νὰ χτίσει μιὰ ἑλληνικὴ πόλη ποὺ θὰ ἦταν «*πολὺ πλοῦσια και τροφὸς γιὰ τοὺς πολίτες ὅλων των ἔθνῶν*», διότι πίστευε πῶς ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα θρῆσκεται κάτω ἀπὸ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἑλληνικὲς βέβαια πόλεις εἶχαν ἰδρυθεῖ στὴν δυτικὴ Ἀσία πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Ἀλέξανδρος ὡστόσο ἐγκαινίασε ἓνα πρόγραμμα τοῦ ὁποῖου ἡ ὀρμὴ συνεχίσθηκε γιὰ πολὺ μετὰ τὸ θάνατό του. Πρόσφατες μελέτες, ὅπως αὐτὴ τοῦ Getzel M. Cohen, «*Ἑλληνικὲς ἀποικίες*» φανερώνουν ὅτι ἑκατοντάδες ἀποικίων και πόλεων ἰδρύθηκαν ἀπὸ τοὺς διαδόχους τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐξακολούθει νὰ εἶναι ἥρωας στὴν εὐρωπαϊκὴ λογοτεχνία καθὼς και ἄνδρας θρησκευτικῆς σημασίας και σπουδαιότητας. Στὴν Ἑβραϊκὴ Ταλμουδικὴ λογοτεχνία παρουσιάζεται ὡς ἓνας ἡμι-ἅγιος, γιὰ τὴν Κοπτικὴ Ἐκκλησία τῆς Αἰγύπτου εἶναι ἅγιος, και γιὰ τὴν πρωτοχριστιανικὴ γραμματεία ἓνα ὄργανο τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τοὺς Ἀφγανοὺς ὁ Ἀλέξανδρος ἐξακολούθει νὰ ζεῖ σὰν βασιλιάς, φιλόσοφος, ἐπιστήμονας και προφήτης. Τὸ Περσικὸ ὄνομα τοῦ Ἀλεξάνδρου, Ἰσκαντέρ, ἐξακολούθει νὰ ἀναδύει καλὲς ἀναμνήσεις.

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι αὐτὸ ποὺ τὸν ἐνδιαφέρει νὰ περιγράψει εἶναι ἡ ψυχὴ

τική σὲ προσωπικότητες πού κατεῖχαν θέσεις ἐξουσίας καὶ ἔκριναν τὶς κοινωνικὲς δομές, ἀρκετοὶ ἀσχολοῦνταν μὲ πρωτοποριακὲς ἔρευνες στὸ χῶρο τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, τῆς ἀστρονομίας καὶ τῶν μαθηματικῶν. Ἄλλοι ἀνέπτυσαν θεωρίες περὶ τὴν οικονομικὴ τέχνη, κάτι σὰν τὴ σημερινὴ οικονομικὴ διοίκηση. Τὰ θέματα πού ἐσυζητοῦντο περιελάμβαναν ἀπόψεις περὶ αὐτονομίας τῆς πόλης ἔναντι τῆς ἔνωσης τῶν πόλεων, τὴν πολιτικὴ τῶν μοναρχῶν καὶ τῶν αὐτοκρατόρων, τὸν πλοῦτο καὶ τὴν δημόσια φιλανθρωπία. Ὅλα αὐτὰ προετοιμάζαν τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἔρευνας στοὺς μεταγενέστερους αἰῶνες.

Ἡ Ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ πού ὁ Ἀλέξανδρος ἐγκαινίασε, ὑπῆρξε ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία τὸ κίνημα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του, ἓνα κίνημα πού βασιζόταν στὸ τρίποδο Ἑβραϊκῶν, Ἑλληνικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν ἀρχῶν. Τὸν τέταρτο ὠστόσο αἰῶνα μ.Χ., τὸ Βυζάντιο-Κωνσταντινούπολη, κὶ ὄχι ἡ Ρώμη, συμβόλιζε καὶ ἐπισημοποίησε τὴν ἐνότητα Ἀνατολῆς καὶ Δύσης, Ἀσίας καὶ Εὐρώπης. Κι αὐτὸ ἔγινε ἐφικτὸ ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τελικὰ, τόσο ἡ Δύση ὅσο καὶ ἡ Ἀνατολὴ ἔπασαν καὶ ληλάτησαν τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ κατέστρεψαν τὴ γέφυρα ἀνάμεσα στὴ Δύση καὶ τὴν Ἀνατολὴ πού ἐκεῖνος εἶχε θεμελιώσει.

Εἶναι ἀδιαμφισβήτητο ὅτι ἡ διάθεση τοῦ Ἀλεξάνδρου ἄλλαξε μετὰ τὴ μάχη τῆς Μαρακάνδα, τὴν προδοσίαν τοῦ Βήσσωνος καὶ τὴν ἑορταστικὴ ἐκδήλωση κατὰ τὴν ὁποία καταναλώθηκε πολὺ κρασί γεγονός πού στοίχισε τὴ ζωὴ τοῦ Κλείτωνος. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔγινε ἀποδέκτης σφοδρῆς κριτικῆς καὶ κατηγοριῶν ὅτι ἐμμεῖτο τὸν τρόπο ζωῆς τῶν Περσῶν καὶ ἄλλων ἐθνοτήτων πού εἶχε κατακτήσει. Στὸ ἐρώτημα ἂν ὁ Ἀλέξανδρος

ἐμμεῖτο ξένους τρόπους ἔτσι ὥστε νὰ ἱκανοποιήσει τοὺς νέους πληθυσμοὺς τῆς αὐτοκρατορίας του, δείχνοντάς τους πῶς ὁ ἴδιος δὲν εἶναι κατακτητὴς ἀλλὰ ἓνας ἐξ αὐτῶν, ἢ ἂν ἐνοιθε ἀποξενωμένος ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, ἢ ἀπάντηση βρῖσκεται στὴν ἐρμηνεύειά πού δίδει ὁ καθένας. Ἐγὼ προσωπικὰ πιστεύω ὅτι αὐτὸ πού τὸν ὀδήγησε στὴν ἀλλαγὴ τρόπου ζωῆς ἦταν ἡ πολιτικὴ σκοπιμότητα. Ἡ συμπεριφορὰ του μοῦ θυμίζει τὴν παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου, τὸν ὁποῖο ὁ πατέρας του τὸν δέχθηκε μὲ πολλὴ χαρὰ, ἐνῶ ὁ μεγαλύτερος γιὸς ἔκανε παράπονα ὅτι παρὰ τὴν ἀφοσίωση πού εἶχε ἐπιδείξει στὸν πατέρα του, ἐκεῖνος τὸν παραμέλησε. Σ' αὐτὸ τὸν ἰσχυρισμὸ τοῦ μεγαλύτερου γιου τοῦ ὁ πατέρας ἀπάντησε: *«γιεῖ μου, ἐστὶ πάντοτε ἦσουν μαζί μου, καὶ ὅλα ὅσα εἶναι δικὰ μου εἶναι καὶ δικὰ σου»* (Λουκ. 15, 31). Οἱ Ἕλληνες (Μακεδόνες, Θεσσαλοὶ κ.ἄ.) ἦταν δικοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὁμοεθνεῖς του, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀλέξανδρος θεωροῦσε ὡς δεδομένους, ἐνῶ ἐνοιθε τὴν ἀνάγκη νὰ κερδίσει τοὺς ἄλλοεθνεῖς.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, ὁ Ἀλέξανδρος πρέπει νὰ κριθεῖ μὲ βάση ὄχι μόνον τὰ λάθη του καὶ τὰ ἐγκλήματα πού διέπραξε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν κατακτήσεών του, τὸ μέγεθος τῆς θετικῆς συμβολῆς του τόσο στὸν Ἑλληνισμὸ ὅσο καὶ στὸν Ἀνατολισμὸ, τὶς πόλεις πού ἴδρυσεν καὶ τὴν λογοτεχνία, τὶς τέχνες καὶ τὴ γλῶσσα πού εἰσήγαγε, στοιχεῖα τὰ ὁποῖα συνέβαλαν σὲ μιὰ πολιτιστικὴ ἐνοποίηση τοῦ κόσμου τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς. Ὁ σπóρος πού ἐκεῖνος ἔσπειρε παρήγαγε πολλοὺς γλυκεῖς καρποὺς τοὺς ὁποίους ἀπῆλυσαν πολλοὶ καὶ ἀπολαμβάνουν μέχρι σήμερα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΣ
Πρωτοπρεσβύτερος
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου U.S.A.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Ἐνῶ περὶ τὸ τέλος τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ (11ος αἰ. π.χ.) ἡ νότιος Ἑλλάδα βιάδιζε τὴν ἀνιούσα πολιτιστικὴ πορεία της, ποὺ ὁδήγησε στὴν λαμπρὴ περίοδο τοῦ 5ου αἰώνα, τὰ ἑλληνικὰ φύλα ποὺ κατέκλυσαν τὴν Βόρειο Ἑλλάδα παρουσίασαν στὴν ἀρχὴ τοῦ ἱστορικοῦ τους βίου καθυστέρηση στὴ δημιουργία πολιτισμοῦ. Οἱ φυσικὲς καὶ γεωγραφικὲς συνθήκες τοῦ μακεδονικοῦ χώρου καὶ ἡ δυσκολία ἐπαφῆς μὲ τὴν νότιο Ἑλλάδα ἐπέδρασαν καταλυτικὰ στὴν παρατηρηθεῖσα πολιτιστικὴ ὑστέρηση.

Ἐν τούτοις ἡ παρατηρηθεῖσα κατὰ τὸν 7ο αἰ. ἀποικιστικὴ κίνηση τῶν Χαλκιδέων, Ἑρετριέων, Παρίων, Χίων, Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων πρὸς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ ἡ ἴδρυση ἀποικιῶν στὴν Χαλκιδική, τὴν Ποτεΐδαια, τὴν Θάσο, τὴν Μαρώνεια, καὶ τὰ Ἄβδηρα ὄρηκε γόνιμο ἔδαφος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν διάδοσή του στὴν Βόρειο Ἑλλάδα. Ἔτσι τὸν 5ο π.Χ. αἰ. κατὰ τὴν περίοδο τῆς μεγίστης ἀκμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἡ Βόρειος Ἑλλάς δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὰ μεγάλα ρεύματα ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη καὶ τὴν τέχνη.

Ἄς μὴ λησμονεῖται ὅτι ἀπὸ τὰ Ἄβδηρα διὰ τοῦ Πρωταγόρα (480-410 π.Χ.) ξεκίνησε ἡ σοφιστικὴ ποὺ ὄρηκε τὴν πλήρη τελείωση καὶ τὸ μεγαλεῖο της ἀπὸ τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Πλάτωνα. Ὁ Πρωταγόρας ποὺ στὰ μέσα τοῦ 5ου αἰ. ἦλθε στὴν Ἀθήνα εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ὑποστήριξε θεωρητικὰ τὴν Δημοκρατία ὡς κοινωνικὸ σύστημα. Μίλησε γιὰ τὸν σεβασμὸ τοῦ ἐνὸς πρὸ τὸ δίκαιο τοῦ ἄλλου. Μίλησε ἀκόμη γιὰ τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν ἠθικὴ. Τὰ Ἄβδηρα ὑπῆρξαν ἡ πατρίδα τοῦ Δημοκρίτου,

τοῦ διασημότερου ἐπιστήμονα καὶ φιλοσόφου κατὰ τὸν 5ο π.Χ. αἰ. Τὰ συγγράμματα τοῦ Δημοκρίτου καλύπτουν ποικίλους τομεῖς τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως: μαθηματικά, ἀστρονομία, γεωγραφία, ἰατρικὴ, βιολογία, φυσικὴ, ἠθικὴ, φιλολογία, τέχνη. Καὶ τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὅτι τὰ πορίσματα τῆς ἐρεῦνης του τὰ συγγώνευσε σὲ μία ἐνιαία κοσμοθεωρία. Εἶναι δὲ παγκοσμίως γνωστὴ ἡ ἐπίδραση τῶν θεωριῶν καὶ ἰδεῶν τοῦ Δημοκρίτου στὴν ἐξέλιξη τῆς ἀτομικῆς ἐπιστήμης.

Ἡ ἀρξάμενη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰώνα πυκνὴ πνευματικὴ ἐπικοινωνία τῆς Μακεδονίας μὲ τὴν νοτιώτερη Ἑλλάδα ἄρχισε νὰ ἀποδίδει πολιτισμικοὺς καρπούς. Ὁ Ἴπποκράτης ἐπισκέπτεται τὴν Μακεδονία, ἐνῶ ὁ Εὐριπίδης, γέροντας πλέον, πέρασε τὰ τελευταῖα χρόνια στὴν Μακεδονικὴ Αὐλὴ ὅπου συνέγραψε τοὺς Βάκχες καὶ τὸν Ἀρχέλαο. Στὰ νέα ἀνάκτορα στὴν Πέλλα διέτριψαν οἱ ποιηταὶ Ἀγάθων ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, Χοιρίλος ἀπὸ τὴν Σάμο καὶ ὁ λυρικός ποιητὴς Τιμόθεος ἀπὸ τὴν Μίλητο.

Ἡ ἱερὰ τοποθεσία Δῖον στὴν Πιερία κατέστη ἡ “μακεδονικὴ Ὀλυμπία” διότι ἐκεῖ ἐτελοῦντο μουσικοὶ καὶ γυμναστικοὶ ἀγῶνες καὶ ἐρμηνεύονταν θεατρικὰ ἔργα κατὰ τὸ πρότυπο τῆς Ὀλυμπίας. Παρατηροῦμε δηλαδὴ ὅτι ἡ Μακεδονία ἀπὸ ἐκπολιτιστικῆς ἀπόψεως κατὰ τὸν 4ο π.Χ. αἰώνα εἶχε περάσει στὸν κύκλο τῶν κρατῶν ποὺ διεῖπε ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς. Μάλιστα ἐνῶ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 4ου αἰ. στὴν κυρίως Ἑλλάδα, λόγῳ τῶν ἀτελειωτῶν πολέμων μεταξὺ τῶν πόλεων ἡ ἑλληνικὴ πόλις ὑφίστατο σοβαρὸ κλονισμό, τὸ μακεδονικὸ κράτος μὲ τὴν ἄνοδο τοῦ Φιλίππου στὸ θρόνο παρουσιάζει τὴν

μεγαλύτερη πολιτική άκμη. Καί, στο πρόσωπό του ή ιδέα της πολιτικής ένωσης όλων τών Ἑλλήνων βρήκε τόν κύριο έκφραστή της. Ἡ άττική διάλεκτος κατέστη επίσημη γλώσσα της Αύλης και ή Ἑλληνική παιδεία κύριο μέλημα της τάξεως τών ευγενών. Ἄλλωστε ή πρόσληψη τοῦ Ἄριστοτέλη (ἀπό τὰ Στάγειρα της Χαλκιδικής) ὡς διδασκάλου τοῦ διαδόχου Ἀλεξάνδρου εἶναι χαρακτηριστική τών νέων ἀντιλήψεων «περί παιδείας», πού ἐπικρατοῦσαν στους ἐπίσημους μακεδονικούς κύκλους. Ἄς μήν λησμονεῖται δέ ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν ὁ κατ' ἔξοχὴν ἐκπρόσωπος της ἑλληνικῆς διανόησης κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη. Ἡ ἐπὶ εἴκοσι χρόνια θητεία τοῦ Ἀριστοτέλη στήν Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνα τὸν κατέστησε κύριο ἐκπρόσωπο της πλατωνικῆς διδασκαλίας, γεγονός πού εἶχε ἄμεσο ἀντίκτυπο και στήν παιδεία πού ἔδωσε στὸν Ἀλέξανδρο στὸν ὁποῖο ἐνέπνευσε τὸν ἔρωτα πρὸς τὰ Ἑλληνικά γράμματα και τὸν ἑλληνικό πολιτισμό. Καί ὅταν μετὰ τὴν ἀνάρρηση στὸν μακεδονικό θρόνο τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέστρεψε στήν Ἀθήνα, ἴδρυσε τὴν «περιπατητικὴ σχολή» και προσέφερε στήν πνευματικὴ του τροφὴ Ἀθήνα, σὲ ἀνταπόδοση «ὀφειλῶν» του, ἕνα τεράστιο ἔργο πού ἐκάλυπτε ὅλες τὶς σφαῖρες γνώσεως της ἐποχῆς του, τὴν λογικὴ, τὴν φυσικὴ ἱστορία, τὴν ἠθικὴ, τὴν μεταφυσικὴ, τὴν ρητορικὴ, τὴν ποιητικὴ και τὴν αἰσθητικὴ. Καί τὸ σπουδαιότερο δημιούργησε φυτῶρια διαδόχων μαθητῶν πού εἶχαν διδαχθεῖ νὰ ἐργάζονται ἐπιστημονικά. Αὐτὸ ἄλλωστε φαίνεται και στὸν πάπυρο «Πολιτεία τῶν Ἀθηναίων» ὅπου ὁ Ἀριστοτέλης παρουσιάζεται ὡς ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἔρευνα ἐξελίσσεται συνεχῶς και δὲν παραμένει ἔδραϊος σὲ μία γνώμη τὴν ὁποία ἐμόρφωσε κάποτε δι' ἕνα ὠρισμένο κλάδο της ἐπιστημονικῆς του δράσεως.

Ἀπὸ τὴν Θάσο ξεκίνησε, μεσόκοπος, ὁ περιφημὸς ζωγράφος Π ο λ ῦ γ ν ω τ ο ς , γιὰ νὰ ἐγκατασταθεῖ στήν Ἀθήνα. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τοῦ Κίμωνος και ὁ Πολύγνωτος ἀνέ-

λαβε νὰ ζωγραφίσει και νὰ διακοσμήσει δωρεὰν δημόσια οἰκοδομήματα. Ἔτσι ζωγράφισε τὴν «Ἀμαζονομαχία», τὴν «Μάχη τοῦ Μαραθῶνα» τὴν «καταστροφή τοῦ Ἡλίου» και τὴν παρὰ τὰ Οἰνόφυτα «Μάχη τῶν Ἀθηναίων». Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτο ὅτι στὸ μεγαλεῖο της τέχνης τοῦ Πολύγνωτου δὲν θαυμάζονται μόνον οἱ χρωματισμοί, οἱ σκιάσεις, ἡ προοπτικὴ και ἄλλες τεχνικὲς ἐπινοήσεις του ἀλλὰ και ἡ ζωὴ και τὸ ἦθος πού ἐμφύσησε στὶς παριστανόμενες μορφές, γιὰ νὰ διαφαίνονται μεγάλες θρησκευτικὲς ἐννοιες.

Ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη προῆλθαν οἱ δύο μεγάλοι ἀκόλουθοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ Ἀνδροσθένης (γεννημένος στὴ Θάσο) και ὁ Νέαρχος πού καταγόταν ἀπὸ τὴν Κρήτη. Ὁ πρῶτος στάλθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο πρὸς ἐξερεύνηση της παραλίας της Ἀραβίας. Οἱ σοφὲς παρατηρήσεις κατὰ τὸ ἐρευνητικὸ ταξεῖδι τοῦ Ἀνδροσθένη συνέβαλαν στὸν πλουτισμὸ τῶν γεωγραφικῶν και δοτανικῶν γνώσεων της ἐποχῆς. Ἐπίσης ὁ ἐξερευνητικὸς πλοῦς τοῦ Νεάρχου ἀπὸ τὶς ἐκβολὲς τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ Τίγρητος και τοῦ Εὐφράτου ἀποκάλυψε στους Ἑλληνες τὴν θαλάσσια ὁδὸ μέχρι τῶν Ἰνδιῶν. Δίκαια δὲ ὁ Νέαρχος ὡς ἄνθρωπος, θαλασσοπόρος, ναύαρχος, ἐπιστήμων και συγγραφέας, θεωρεῖται ἀπὸ τὶς ἐπιφανέστερες και σπάνιες φυσιογνωμίες πού ἔλαβαν μέρος τὴν ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Μακεδόνα. Ἡ περιγραφόμενη ἀπὸ αὐτὸν ἀφήγηση γιὰ τὴν συνάντησή του μὲ τὸν Ἀλέξανδρο -πὺν θεωροῦσε ὅτι ὁ Νέαρχος μὲ τὸν στόλο του εἶχε χαθεῖ- και οἱ συγκινητικοὶ λόγοι ἐκατέρωθεν ἀποτελοῦν σπάνιας ἀξίας λογοτεχνικὸ κείμενο. Ἀκόμη ἀξιωματιμῶν εἶναι οἱ ἐθνολογικὲς, μετεωρολογικὲς και ἀστρονομικὲς παρατηρήσεις τοῦ Νεάρχου.

Ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη ξεκίνησε και ὁ ζωγράφος Πάμφιλος (360 π.Χ.) πού ἐγκαταστάθηκε στήν Σικυῶνα και ἀνέλαβε τὴν Διεύθυνση της περιφημῆς ἀνά τὸν τότε κόσμο σχολῆς ζωγραφικῆς. Εἶναι χαρακτηριστικὸ πὼς ὁ τελειομανὴς Πάμφιλος ἔδινε

τόση σημασία στην ακρίβεια του σχεδίου, ώστε θεωρούσε την γνώση της αριθμητικής και γεωμετρίας ως αναγκασιότατη στη ζωγραφική, γι' αυτό και απαιτούσε από τους μαθητές του να έχουν γνώσεις μαθηματικών.

Από την Όλυνθο της Χαλκιδικής καταγόταν και ο άνεμιος του Άριστοτέλη, Καλλιθένης. Μεγάλη ήταν η συμβολή του Καλλιθένη στην ιστοριογραφία. Γιατί εκτός από τους δέκα τόμους των «*Ελληνικών*» του που περιλαμβάνουν την ιστορία των ετών (387-357 π.Χ.) και την ιστορία του «*Ιεροῦ Πολέμου*» (356-345 π.Χ.) συνέγραψε και τις «*Ἀλεξάνδρου Πράξεις*», έργο σημαντικό, γιατί ο Καλλιθένης μετέσχε της έκστρατειας ως ιστορικός της βασιλικής Αύλης.

Από την Κασσάνδρεια προέρχεται ο Ποσειδίππος που ήκμασε ως ποιητής κατά τον 3ο π.Χ. αιώνα και ο οποίος μετά τον θάνατο του Μενάνδρου κυριάρχησε στην αττική κωμωδία, με συγγραφικό έργο 40 κωμωδιών, η πρώτη των οποίων πρέπει να ανεβάσθηκε στην Αθήνα το 289 π.Χ.

Η Έορδαία ήταν η πατρίδα του Πτολεμαίου Α', ο οποίος υπήρξε στρατηγός του Μ. Αλεξάνδρου, και του Κρατερού που ήταν ιστορικός έρευνητής. Ο πρώτος ίδρυσε το βασίλειο της Αιγύπτου, ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την μελέτη των επιγραφών, με βάση δέ τις επιγραφές που βρήκε στην Αθήνα συνέγραψε την ιστορία των Αθηνών.

Όταν κατά τον 3ο π.Χ. αιώνα έκόπασαν οι φοβερές έριδες των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου και μετατέθηκε στην Αλεξάνδρεια το κέντρο βάρους της ελληνικής γνώσεως ή μακεδονική Αύλη φιλοτιμήθηκε να συγκεντρώσει ό,τι είχε ή Ελλάδα σε πνευματική άνθηση. Γύρω από τον βασιλέα Αντίγονο συγκεντρώθηκαν από διάφορα μέρη της Ελλάδος, ποιητές, ιστορι-

κοί, φιλόσοφοι, που απήρτισαν τον «*μακεδονικό κύκλο*». Ένας από αυτούς ο ποιητής Άρατος από την Κιλικία, πλὴν τῶν κλασικῶν ποιημάτων του, στιχοῦρησε κατ'έντολήν του Ἀντιγόνου ποίημα με 1154 στίχους ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 732 περιείχαν ἐκλαϊκευμένες ἀστρονομικὲς γνώσεις. Ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ποιητῶν στὴν Ἀλεξανδρινὴ Αὐλὴ ἦσαν ἀκόμη ὁ Ἀνταγόρας ὁ Ρόδιος, ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς καὶ ὁ Τίμων ὁ Φλιάσιος. Στὴν Ἀλεξανδρινὴ Αὐλὴ διέτριψαν οἱ φιλόσοφοι, ὁ μαθητὴς τοῦ Ζήνωνος Περσαῖος καὶ ὁ Βίων ὁ Βαρυσθενίτης. Τέλος, ἐκεῖ δημιούργησε καὶ ὁ ιστορικός Ἰερώνυμος καταγόμενος ἀπὸ τὴν Καρδίαν τῆς Θράκης, πού τὸ ἔργο του -Ἱστορία τῶν διαδόχων- τὸν κατατάσσει κοντὰ στοὺς μεγάλους ιστορικούς, τὸν Θουκυδίδην καὶ τὸν Πολύβιον.

Ἐπίσης πολὺ ἀξιόλογος υπήρξε ἡ συμβολὴ τῆς βόρειας Ἑλλάδας κατὰ τὸν 2ο π.Χ. αἰώνα, στὴν ἀκμὴ τῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐκεῖ ὁ Ζηνόδοτος ἐξέδωσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου. Τὸ ὑψίστης σημασίας ἔργο ἄρχισε μὲ τὸν Ἀριστοφάνη Βυζάντιο καὶ ὀλοκληρώθηκε ἀπὸ τὸν Ἀρίσταρχον ἐκ Σαμοθράκης (220-145 π.Χ.) Ὁ Ἀρίσταρχος ἐξέδωσε τὸν Ἡσίοδο, τὸν Ἀλκαῖο, τὸν Πίνδαρον καὶ συνέγραψε 800 ὑπομνήματα σὲ ἀρχαίους συγγραφεῖς.

Ἀπὸ τὰ ἐκτεθέντα καταφαίνεται πὼς οἱ ἄποικοι ἀπὸ τὴν ἱερὰ ἐστία -τὴν μητρόπολη τοῦ πολιτισμοῦ- μετέφεραν τὸ «*ἰερόν πυρ*» στὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης καὶ τὸ ἐφύττεψαν σὲ γόνιμο ἔδαφος, γεγονός που συνέβαλε στὴν ἀνάπτυξη καὶ διάδοση τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ στὴν Βόρειο Ἑλλάδα. Καὶ οἱ χαρισματικοὶ βορειοελλαδίτες ἀνταπέδωσαν τὴν προσφορὰ τόσο στὴν Νότιο Ἑλλάδα ὅσον καὶ στὴν Ἀνατολὴ καὶ Δύση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΧ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΚΙΑΛΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Δ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

*«Περὶ τὸν βίον τὸ πάνυ εὐκτακτον...
τὸ ἦθος καλὸν καὶ ἀγαθόν,
τοιούτων δ' ὄντα πᾶσι
καὶ σεμνὸν καὶ φιλόανθρωπον».*

Ἴπποκράτης

Πρόσφατα «έφυγαν», ἀπὸ τῆ ζωῆ αὐτή, οἱ ἱατροὶ Μ. Γκιάλας (24-2-99) καὶ Β. Κουτσογιάννης (1-3-99), ἀφήνοντας ὅμως, στὴν ἱατρικὴ κοινότητα καὶ τὴν εὐρύτερη ἑλληνικὴ κοινωνία, μνήμη ἀγαθὴ. Εἶχαν καταφέρει νὰ ἐνσαρκώσουν τὸν τύπο τοῦ ἀρτίου ἐπιστήμονος καὶ τὸν τύπο τοῦ medicus pius, τοῦ γιατροῦ στὸν ὅποιο, μέσα του, μετράει, πάνω ἀπ' ὅλα, ἡ ἀξία ἄγιο. Εἶχαν συνταιριάξει, ἀρμονικά, ἐπιστῆμη καὶ πίστη.

Ἡ δυναμικὴ καὶ πνευματικὴ προσωπικότητά τους, σίγουρα, εἶχε τὶς ρίζες τῆς στὴν κατάλληλη παιδαγωγία, ποὺ εἶχαν λάβει. Οἱ πατέρες τους ἦσαν δάσκαλοι καὶ ἱερεῖς, λειτουργοὶ Παιδείας καὶ Ἐκκλησίας. Ἀσφαλῶς, αὐτοὶ φύτεψαν στὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν τους πολλὰς ἀρετὲς. Καὶ οἱ ἀρετὲς αὐτὲς ἔλαμψαν, ὅταν ἔγιναν γιατροί, ντύθηκαν τὸ «λευκὸ ράσο» καὶ ἄρχισαν νὰ «ιεροουργοῦν» στὴν Τέχνη τοῦ θεραπεύειν.

Μέσα σὲ μιὰ ἀπρόσωπη κι ὑποσυναίσθηματικὴ ἄσκηση τῆς ἱατρικῆς -φαινόμενο συχνὸ στὴν ἐποχὴ μας- ὁ Μ. Γκιάλας καὶ ὁ Β. Κουτσογιάννης ἄσκησαν μιὰ ἱατρικὴ ἀνθρώπινη, μὲ προσήλωση στὴν Ἠθικὴ καὶ τὴν Ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸν ὅποιο ὑπηρετήσαν σὲ ὥρες πόνου καὶ ἀρρώστιας - ὀριακὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς...

Πιστεύοντας στὴν «Ἱατρικὴ τοῦ Προσώπου» καὶ στὴ θεραπευτικὴ δύναμη τῆς γνήσιας σχέσεως Ἀνθρώπου ἱατροῦ - ἀσθενοῦς Ἀνθρώπου (σχέσεως πνευματικῆς κυριολεκτικὰ), ἤξεραν νὰ γιατρεύουν νοσοῦντα ἄνθρωπον καὶ ὄχι νοσοῦντα ὄργανα. Λειτουργήσαν ἀποδοτικὰ καὶ μὲ θυσία «τὴν ὑπηρεσία ποὺ τοὺς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός» καὶ στάθηκαν μακριὰ ἀπὸ τὸν τύπο τοῦ γιατροῦ, ὁ ὅποιος «μετεμορφώθη εἰς τεχνικόν, ἐπιστήμονα ἢ ἐπόπτην ὑγείας, ποὺ συνδικαλιζέται καὶ ἀπεργεῖν».

Μὲ τὴν ὅλη ἱατροκοινωνικὴ βιοτὴ τους ἔδωσαν τὸ ὑπόδειγμα ζωῆς τοῦ ἀρτίου ἐπιστήμονος, τοῦ συνειδητοῦ χριστιανοῦ, τοῦ σωστοῦ οἰκογενειάρχου, τοῦ καλοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτη. Ὑπῆρξαν, καὶ οἱ δύο αἰμίμηστοι γιατροί, μορφὲς ποὺ διαπνέονταν ἀπὸ τὶς ἠθικὲς ἀξίες, ἰδιαίτερα τὶς χριστιανικὲς. Μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεώς τους ἄφησαν «ἀχνάρια» τῆς τέλειαις Ἴπποκρατικο-χριστιανικῆς Ἱατρικῆς.

Τέτοιες προσωπικότητες πρέπει νὰ προβάλλονται, μὲ περηφάνεια, τόσο μέσα στὴν ἱατρικὴ κοινότητα, ὅσο καὶ μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἡ προβολὴ αὐτὴ (ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας ὅπου τὰ «media» προ-

βάλλουν, μόνο, ὅ,τι ἔχει σχέση μὲ τὰ θλιβερά συμβαίνοντα ὑγειονομικῶν) ἔχει ἀντίκτυπο εὐνοϊκὸ γιὰ τὴν κοινωνία μας, ἢ ὅποια ἀπαυτεῖ -καὶ δικαιολογημένα- τὸ γιὰ τὸ μὲ τὰ προσόντα τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τὰ ἠθικά. Μὲ τὴν προβολὴ μορφῶν πού ἀνεβάζουν τὸ ἱατρικὸ ἦθος, μέσα στὴν ὑλοζωιστικὴ ἐποχὴ μας, βλέπει ἡ κοινωνία, ὅτι δὲν «ἐξέλιπε τὸ εἶδος» τοῦ ἱατροφιλοσόφου καὶ φιλανθρώπου ἱατροῦ.

Μὲ τίς ιδιότητες αὐτὲς ἄσκησαν τὴν Ἱατρικὴ, ὁ Μ. Γκιάλας καὶ ὁ Β. Κυτσογιάννης. Τώρα ζοῦν στὴ Θριαμβεύουσα Ἐκκλησία καὶ ἀπολαμβάνουν «κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν». Ταιριάζουν γι' αὐτοὺς τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου: «Θάνατος τοῖς ὀρθῶς δεδωκόσι μετὰστασίς ἐστίν ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ ἀποδημία πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ δρόμος πρὸς τοὺς στεφάνους».

Παραθέτουμε, συμπληρωματικά, μερικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὸ βιογραφικὸ τους σημείωμα (curriculum vitae).

ΜΙΧΑΗΛ ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΚΙΑΛΑΣ

Γεννήθηκε στὴν Ἐλάτα τῆς Χίου, τὸ 1912. Ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Θεολόγου Ἀλεξάνδρου Γκιάλα (τοῦ γνωστοῦ ποιητῆ Γ. Βερίτη) καὶ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Γεωργίου Γκιάλα, ὁ ὁποῖος σκοτώθηκε στὴ μάχη τοῦ Ρίμινι, τὸ 1944.

Ἀριστοῦχος τῆς Στρατιωτικῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, μαθίτευσε κοντὰ στὸν μεγάλο γιὰτρὸ Μαρίνο Γερούλανο, καθηγητὴ τῆς χειρουργικῆς καὶ ἀκαδημαϊκὸ καὶ μὲ κρατικὴ ὑποτροφία εἰδικεύθηκε στὴ χειρουργικὴ τῶν ἀτυχημάτων, στὴν Ἀγγλία.

Μὲ τὴν ἱατρικὴ ιδιότητα ἔλαβε μέρος στὶς διάφορες πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις ἀπὸ 1940 μέχρι 1949.

Ἔφτασε στὸν ἀνώτατο βαθμὸ τοῦ Στρατηγοῦ καὶ διετέλεσε Διευθυντὴς τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Γ' Σώματος Στρα-

τοῦ, Πρόεδρος τῆς Ἀνωτάτης Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Διοικητῆς τῆς Στρατιωτικῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης. Γιὰ τὴν προσφορά του στὴν Ὑγειονομικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Στρατοῦ καὶ τὴν Ἱατρικὴ Ἐπιστήμη, γενικώτερα, ἡ Πολιτεία ἐτίμησε τὸν Μ. Γκιάλα μὲ πολλὰ παράσημα.

Ὁ Μ. Γκιάλας ἦταν ἰδρυτικὸ μέλος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου (ἀπὸ αὐτὸν τὸ Σύνδεσμο προήλθε ἡ Χριστιανικὴ Φοιτητικὴ Ἐνωσὴ) καὶ μέλος τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων.

Δημοσίευσε στὶς «Ἀκτίνες» δύο σπουδαῖα ἄρθρα. Τὸ ἓνα ἄρθρο μὲ τίτλο «Συμπεράσματα χειρουργικῆς πολέμου ἐκ τῆς πείρας τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων» (Ἀκτίνες, 1964, σελ. 3-13) καὶ τὸ ἄλλο μὲ τίτλο «Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Γκιάλας» (Ἀκτίνες, 1988, σελ. 168-173). Μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα αὐτὰ μπορεῖς νὰ διακρίνεις, καθαρά, τὸν ἐπιστημονικὸ νοῦ καὶ ψυχικὸ κόσμο τοῦ Μ. Γκιάλα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Γεννήθηκε τὸ 1910, στὴν Πραγματευτὴ Κυνουρίας. Τελείωσε τὸ Γυμνάσιο Λεωνιδίου Κυνουρίας καὶ σπούδασε στὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἐργάστηκε στὸ Θεραπευτήριον «Εὐαγγελισμός» καὶ μὲ ὑποτροφία μετεκπαιδεύτηκε στὸ Παρίσι. Ἐπιστρέφοντας στὴν Ἑλλάδα, τὸ 1947, κατέλαβε τὴ θέση τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀκτινολογικοῦ Ἐργαστηρίου τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ». Στὴ θέση αὐτὴ παρέμεινε ἐπὶ εἴκοσι χρόνια.

Ὅλες οἱ μαρτυρίες συμφωνοῦν στὰ διακριτικὰ σημεῖα, τὰ «εὐσημα» τῆς προσωπικότητος τοῦ Β. Κουτσογιάννη: ἀπλός, λιτός, φιλόανθρωπος.

ΜΙΧ. Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Η πανέμορφη αυτή παρουσίαση τῶν βυζαντινῶν μνημείων τῆς Ρώμης ἔχει γραφεῖ πρὶν σαράντα χρόνια ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο καὶ σ' ὄλους πολὺ ἀγαπητὸ καὶ φίλο, μέλος τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων Παναγιώτη Μαθιόπουλο, προφανῶς ὕστερα ἀπὸ κάποια ἐπίσκεψή του στὴν αἰώνια πόλη. Τὸ 1961 τὸ ἔδωσε νὰ δημοσιευθεῖ στὸ περιοδικὸ IRENICON τῆς ἐλληνόρρυθμης μονῆς Dhevetogne πού βρίσκεται στὸ Βέλγιο. Πολὺ σύντομα ὁ ἀείμνηστος φίλος μας ἀρρώστησε καὶ σύντομα ἐπέρασε στὶς κατακόμβες τοῦ οὐρανοῦ. Κανένας δὲν τὸν ξέχασε. Τὸ ὄνομά του καὶ ἡ μορφή του εἶναι χαραγμένα στὰ δίπτυχα τῶν ψυχῶν μας καὶ κυκλοφοροῦν στὶς συνεντεύξεις μας. Τὸ ἀρθρίδιο αὐτὸ ἦταν σὲ ἀναμονή, ὄχι ξεχασμένο, ἀλλὰ περιέμενε τὴν κατάλληλη στιγμή γιὰ νὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Τώρα, ὕστερα ἀπὸ 35 χρόνια, τὸ δημοσιεύουμε στὶς «Ἀκτίνες» ὡς μνημόσυνο καὶ ἀνάμνηση.

Οἱ Ρωμαῖοι δίκαια ὑπερηφανεύονται γιὰ τὶς ωραιότητες τῆς Ρώμης, τῆς αἰωνίας πόλεως, ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν, γιὰτὶ ἡ Ρώμη δὲν συγκεντρώνει μόνον τὶς ὁμορφιές, πού ἡ φύσις τῆς ἔχει χαρίσει, ἀλλὰ στολιζεται καὶ μὲ πλῆθος ἀπὸ λαμπρὰ μνημεῖα τέχνης καὶ πολιτισμοῦ ἐνδόξων περιόδων τῆς ἀνθρωπότητος.

Αὐτὸ πού λένε, ὅτι ἡ Ρώμη ἀνοίγει τὴν καρδιά της, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη πόλι, στὰ μάτια τοῦ ἐπισκέπτου εἶναι μιὰ πραγματικότητα.

Θαυμάζοντάς την κανεὶς ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ λόφου τοῦ Καπιτωλίου καὶ κοιτάζοντας πρὸς τὸ FORUM ROMANUM βλέπει νὰ ξετυλίγεται μπροστά του ἡ ἐνδοξη πόλις τῶν Καισάρων μὲ τὰ ἀρχαῖα της ἐρείπια, μνημεῖα μιᾶς δυναμικῆς αὐτοκρατορίας.

Κάτω ὅμως ἀπὸ τὰ ἐπιβλητικὰ αὐτὰ μνημεῖα καὶ τὶς θριαμβευτικὰς ἀψίδες εἶναι θαυμάσιμη μιὰ ἄλλη πολιτεία. Εἶναι ἡ Ρώμη τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων μαρτύρων, τοῦ Κολοσσαίου καὶ τῶν ὑπογείων Κατακομβῶν.

Τόποι καὶ μνημεῖα ἱερὰ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀλλὰ καὶ θαυμαστά ἐργαστήρια τοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ, πού μᾶς χάρισαν μιὰ λαμπρὴ χριστιανικὴ Τέχνη, γιὰ τὴν ὁποία ἡ σύγχρονη ἀνθρωπότης τόσοσιν καυχᾶται.

Ἡ σεμνὴ θρησκευτικὴ τέχνη τῶν Κατακομβῶν, πού γεννήθηκε μέσα ἀπὸ τοὺς ὑπόγειους διαδρόμους καὶ τὰ σκοτεινὰ κουμπόκουλα τῆς Ἀλπίας ὁδοῦ καὶ τῆς Via Nomentana, δὲν ἄργησε νὰ βγῆ στὴν ἐπιφάνεια καὶ νὰ στολισθῆ λαμπρὲς βασιλικὲς μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ Forum Romanum γύρω ἀπὸ τὸ λόφο τοῦ Παλατινοῦ, τοῦ Τζιανικόλο καὶ τοῦ Βατικανοῦ.

Τὸ ἐνδοξο Πάνθεον γίνεται ναὸς χριστιανικὸς καὶ τὰ εἰδωλολατρικὰ ἱερὰ τῆς ἀπέραντης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας μεταβάλλονται σὲ οἶκος χάριτος καὶ εὐλογίας.

Τότε μιὰ καινούργια τέχνη ἀρχίζει νὰ κυριαρχῆ χαράζοντας ἕνα νέο δρόμο καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, πού ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν πανέμορφη Ἀνατολή, γεμάτη ἀπὸ

τά πνευματικά άνθη του Χριστιανισμού και τους γνωστούς καρπούς μιάς ώριμης κλασικής τέχνης, έρχεται να συναντηθής σε ένα άρμονικό καλλιτεχνικό συντάγισμα με την πηγαία τρυφερή τέχνη της 'Απτίας όδοϋ και της Via Nomentana.

Η εικονογραφική τέχνη, που έρχεται από το ανατολικό μέρος της Αυτόκρατορίας, άσκει μιά μεγάλη επίδραση στην τέχνη των κατακομβών. Οι τεχνίτες που ζωγράφιζαν τα χριστιανικά σύμβολα και τις πρώτες ιερές μορφές στα κουμπίκουλα και άρκοσόλια του 'Αγίου Σεβαστιανού, του 'Αγίου Καλλίστου και της 'Αγίας 'Αγνης, δημιουργούσαν έχοντας δύο πηγές: Την έμπνευσι, που πλούσια έδινε το Ευαγγέλιο και την καλλιτεχνική παράδοσι της Ρωμαϊκής τοιχογραφίας, του φρέσκο.

Με τα νέα όμως στοιχεΐα, που φθάνουν από την καινούργια πρωτεύουσα της Αυτόκρατορίας, την Κωνσταντινούπολι, δημιουργείται σιγά σιγά ο νέος βυζαντινός ρυθμός, που στολίζει μικρές και μεγάλες πόλεις 'Ανατολής και Δύσεως.

Έτσι και στη Ρώμη, την παλιά αυτοκρατορική πρωτεύουσα, έμπειροι Έλληνες τεχνίτες της ψηφίδας και του φρέσκο, καλεσμένοι από τους Έλληνες επισκόπους της ή διωγμένοι από τους εικονοκλάστες αυτοκράτορες της Κωνσταντινουπόλεως από τον ΣΤ' έως τον Θ' αΐωνα, ίστορούν πολλές όνομαστές μέχρι σήμερα βασιλικές της.

Εΐναι γνωστό πόσο βοήθησαν την βυζαντινή τέχνη οι Έλληνες Πάπαι ιδίως κατά τον Ζ' και Η' αΐωνα, τότε που στον θρόνο της Ρώμης ανέβηκαν 13 Έλληνες και Σύροι επισκόποι. Ιδιαίτερα εΐναι γνωστό πόσο ενίσχυσε την ώραία εικογράφησι της βασιλικής της Santa Maria Antiqua ο φιλότεχνος Έλληνας Πάπας 'Ιωάννης ό Ζ'. Το πορτραΐτο του καμωμένο από βυζαντινό, τεχνίτη του ψηφιδωτού, βρίσκεται σήμερα στις Γκρόττες του 'Αγίου Πέτρου στο Βατικανό. Η ελληνική μορφή του, χαρακτηρισμένη με μιά μακρυά μύτη και τα μεγάλα έκφραστικά μάτια, προβάλλει φωτεινή στις

χρυσές ψηφίδες του φόντου.

Ο πιστός και φιλότεχνος Πάπας με το χαρακτηριστικό τετράγωνο φωτοστέφανο εΐκονίζεται να κρατά με πολλή ευλάβεια το όμοίωμα της έκκλησίας που προσφέρει στον Χριστό.

Η τρίκλιτος βασιλική της Santa Maria Antiqua που εΐναι κτισμένη ανάμεσα στα ερείπια του Forum Romanum, από τον δ' αΐωνα, αρχίζει να εικονογραφηται.

Παρ' όλη την καταστροφή που έχει ύποστη ή ζωγραφική της από το πέρασμα του χρόνου, μπορεί κανείς να θαυμάση σήμερα, στον διάκοσμο της κεντρικής άψίδας, που διατηρείται άρκετά καλά, την μορφή ενός επιβλητικού Χριστού, ανάμεσα στους 'Αποστόλους Του και μιά σεμνή ένθρονη Θεοτόκο στον τύπο της Πλατυτέρας. Έργασία γραφική και έκφραστική πολλών αΐωνων συγκεντρώνει αυτή ή βασιλική, που σωστά αποκαλείται Μουσείον Βυζαντινής Τέχνης.

Τί λεπτό γούστο, που έχει όμως και ή άλλη γνωστή ψηφιδωτή εικονογράφησι, ή προσκύνησι των Μάγων της Santa Maria in Cosmedin:

Ένας άγγελος με πολλή χάρι και κλασική όμορφιά οδηγεί τους Μάγους προς την ένθρονη Θεοτόκο, που με μεγαλοπρέπεια βυζαντινής αυτοκρατορίσσας κρατά στα γόνατά της τον μικρό 'Ιησού, που σπεύδει να λάβη τα δώρα, που Του προσφέρουν. Έργασία πολυ γνώριμη και από τα ώραία μωσαϊκά του 'Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

Μιά λεπτή χρωματική σκάλα από το ανοικτό γαλάζιο του άγγέλου ως το βαθύ μπλε της Θεοτόκου έναρμονίζει μιά σύνθεσι σπάνιου χρωματικού όράματος.

Στη Ρώμη όμως ύπάρχει ένα πλήθος από βυζαντινά μωσαϊκά και τοιχογραφίες, όπως στην άρχαία βασιλική του 'Αγίου Κλήμεντος αντίκρου στο Κολοσσαίο, στη Σάντα Μαρία ντι Τραστέβερε, στον 'Αγιο 'Ιωάννη του Λατερανού, στην Σάντα Μαρία in Κοσμεντιν. Στην κόγχη του 'Αγίου 'Ιωάννου

του Λατερανού υπάρχουν μωσαϊκά όχι όμως τόσο καλής τέχνης, Είναι μιὰ σύνθεσι με μεγάλο σταυρό βυζαντινού τύπου στο μέσον. Ἀριστερὰ στέκεται ἡ Θεοτόκος, δεξιὰ ὁ Πρόδρομος καὶ ἄλλοι ἅγιοι, Στὴν κάτω ζώνη, ὄρθιοι στέκονται οἱ Ἀπόστολοι.

Στὸ ὀκταγωνικὸ ὄμως βαπτιστήριό τῆς μεγαλοπρεποῦς βασιλικῆς υπάρχουν ἀξιόλογα μωσαϊκά.

Πολὺ λεπτὴ γλυπτικὴ ἐργασία με βυζαντινὰ κοσμήματα καὶ κίονες διακοσμῶν τὸν γνωστὸ ἄμβωνα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ San Cesareo in Palatino καὶ ἅγιες μορφές με πνευματικὴ μεγαλοπρέπεια καὶ σεμνότητα ἱστοροῦν με τὸν βυζαντινὸ εἰκονογραφικὸ τύπο καὶ με τὴν ἐργασία τοῦ ψηφιδωτοῦ τὴν θριαμβευτικὴ ἀψίδα τῆς ἐκκλησίας τῆς Santa Prassente, τὰ παρεκκλήσια τῆς βασιλικῆς τῆς, τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ζήνωνος καὶ Ἁγίας Ἀγνῆς καὶ τὸ Ἄρκο Τριουφάλε τοῦ Ἑλληνικοῦ μοναστηριοῦ τῆς Κρυπτοφέρρης λίγο ἔξω ἀπὸ τὴν Ρώμη στὸν λόφο Albano.

Μπαίνοντας κανεὶς στὴν μεγάλη βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Παύλου ἔξω τῶν τευχῶν καὶ ἀντικρῦζοντας τὸν μωσαϊκὸ διάκοσμο τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς κεντρικῆς ἀψίδας, αἰσθάνεται μιὰ ἐξαρετικὴ πνευματικὴ καὶ αισθητικὴ ἱκανοποίησι.

Ἐνα μνημειῶδες μεγαλεῖο καὶ μιὰ δογματικὴ αὐστηρότητα χαρακτηρίζει τὴν μορφή τοῦ ἔνθρονου Παντοκράτορα τῆς κόγχης καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων προσώπων. Τὸ λιγοστὸ αὐτὸ μέρος τῆς ψηφιδωτῆς διακοσμῆσεως τοῦ ναοῦ, πὺ μέχρι σήμερα διασώθηκε, εἶναι ἔργο ἐμπείρων τεχνιτῶν τῆς βυζαντινῆς τέχνης, οἱ ὅποιοι ὄχι λίγες ἐκκλησίες τῆς Ἰταλίας ἔχουν διακοσμήσει.

Τί μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς γιὰ τὸ χαριτωμένο δημιούργημα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς τέχνης, τὸ περίφημο βυζαντινὸ περιστύλιο τῆς ἴδιας βασιλικῆς;

Τριγύρω ἀπὸ τὸ αἶθρο, διπλοὶ κομποὶ κίονες με δαντελένια γλυπτικὴ διακόσμησι καὶ χάρι, συγκρατοῦν τὰ στρογγυλὰ ἀνοί-

γματα τῶν ἀψίδων τῆς στοᾶς, καταστόλιστα καὶ αὐτὰ με ὠραία μοτίβα καὶ ὄρναμένα τῆς Ἀνατολῆς.

Ἄλλὰ καὶ πολλὲς φορητὲς εἰκόνες τῆς Παναγίας, πὺ εὐσεβεῖς μοναχοὶ τῆς Ἀνατολῆς φεύγοντας τὴν εἰκονοκλαστικὴ μανία τῶν Ἰσαύρων αὐτοκρατόρων μετέφεραν καὶ στὴν Ρώμη, σήμερα προσκυνοῦνται ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς πὺ τις ἔχουν τοποθετήσει σὲ περιβλεπτα εἰκονοστάσια πάνω ἀπὸ τοὺς δωμοὺς.

Μὲ πόση κατάνυξι ὁ ἐπισκέπτης τῆς Ἀνατολῆς, δὲν στέκεται μπροστὰ στὴ γεμάτη πνευματικὸ κάλλος βυζαντινὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας, πὺ τόσο λατρεύεται στὸ παρεκκλήσιό τῆς μέσα στὴν μεγάλη βασιλικὴ τῆς Santa Maria Maggiore.

Τὸ θλιμμένο μελαγχρινὸ πρόσωπο με τὰ μεγάλα ἀμυγδαλωτὰ μάτια γένει με σεμνότητα, λές, ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ πολῦτιμου χρυσοῦ στέμματος, πὺ οἱ πιστοὶ με πολλὴ εὐλάβεια τῆς ἔχουν φορέσει.

Εἶναι γνωστὸ πόση στοργὴ δείχνουν σήμερα οἱ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες γιὰ τὴν συντήρησι τῶν ἔργων τέχνης. Στὸ Ἰνστιτοῦτο ντέλρεστάουρο τῆς Ρώμης, τὸ μοναδικῆς σπουδαιότητος στὸν κόσμο ἐπιστημονικὸ ἐργαστήριό πέρασε πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ καὶ ἡ βυζαντινὴ Παναγία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Santa Maria di Transtevere.

Ἡ εἰκόνα, πὺ ἦταν πολὺ κατεστραμμένη δέχθηκε τὸ στοργικὸ χέρι τοῦ γνωστοῦ καθηγητοῦ Μόρια, πὺ ἀνέλαβε τὴν ἐπιδιόρθωσι τῆς χρησιμοποιῶντας ὄλα τὰ τελειότερα σύγχρονα μέσα καθαρισμοῦ καὶ συντηρήσεως. Ἔτσι ἡ ὠραία μελαγχολικὴ Παναγία με τὰ μεγάλα ἐκφραστικὰ μάτια ξαναπῆρε τὴν παλιὰ τῆς λάμψι καὶ στολίζει πάλι τὴν ἀρχαία ἐκκλησία τῆς Santa Maria di Transtevere.

Μὲ τὴν μεγαλόπρεπη στάσι τῆς, κληρονομία τοῦ ἀριστοκρατικοῦ βυζαντινοῦ ὕφους, ἡ βασίλισσα τῶν οὐρανῶν εἰκονίζεται νὰ σφίγγη με στοργὴ τὸ θεῖον Βρέφος καθὼς ἔλκεται ἀπὸ τὴ μητρικὴ ἀγάπη κοντὰ τῆς.

Θυμάμαι ακόμη με πόση συγκίνηση μερικοί Έλληνες επισκέπται ἀντικρύσαμε τὴν μορφὴ τῆς Θεοτόκου τῆς Κρυπτοφέρρης, ὅταν μὲ εὐλάβεια ὁ σεβάσμιος ἡγούμενος τῆς Μονῆς (ποὺ ἴδρυσε κατὰ τὸν Ι΄ αἰῶνα ὁ Ἕλληνας μοναχὸς Ὁσίου Νεῖλος) μᾶς ἀπεκάλυψε ἀφαιρῶντας τὸ πολύτιμο σκέπασμά της.

Τότε ἐμφανίζεται μπροστὰ μας ἡ βασίλισσα τῶν Τούσκλων, ὅπως ἀποκαλεῖται. Εἶναι μιὰ ἐπιβλητικὴ Παναγία τοῦ Ι΄ αἰῶνος. Τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς σεμνὸ, τὸ πρόσωπο μεγάλο καὶ γυμνὸ λίγο πλάγια.

Ἡ Παναγία ἢ Κρυπτοφερρήτισσα, ἔργο τῆς βασιλεῖας εὐσεβείας τῶν βυζαντινῶν, εἶναι τώρα ἐνθρονισμένη πάνω ψηλὰ στὸ μαρμαρῶδες εἰκονοστάσιο τοῦ Μοναστηριοῦ τῆς Grotta Ferrata, περιτρυγυρισμένη ἀπὸ ἓνα βαρὺ γλυπτικὸ διάκοσμο τοῦ μεγάλου

Μπερνίνι. Παραμένει δὲ πάντοτε ἀγρυπνῆ ἐκεῖ ψηλὰ γιὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς ὅλους ποὺ τὴν σκέπτονται ἀπὸ Ἀνατολὴ καὶ Δύση, ὅτι εἶναι δημιουργημὰ μιᾶς λαμπρῆς χριστιανικῆς τέχνης μὲ χιλιόχρονη ἀκτινοβολία, ποὺ τόσο σήμερα θαυμάζουμε καὶ ἐκτιμοῦμε.

Ἔτσι βλέπουμε, ὅτι ἡ Ρώμη δὲν ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ μόνον τὶς Κατακόμβες καὶ τὰ λαμπρὰ μνημεῖα τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ Μπαρόκ.

Ἐνας ἐνδιάμεσος σταθμὸς, ὄχι λιγότερο σπουδαῖος εἶναι ἡ βυζαντινὴ τέχνη της, καρπὸς Ἑλληνορωμαϊκοῦ Πνεύματος, ποὺ ἀργότερα τροφοδότησε τοὺς μεγάλους Ἰταλοὺς δημιουργοὺς τῆς τέχνης, ὅπως τὸν Duccio, Cimabue καὶ Giotto.

Ἔτσι τὶς λαμπρὲς ἀκτίνες τοῦ Βυζαντίου τὶς βλέπουμε καὶ σ' αὐτὴ τὴ Ρώμη.

ΕΓΡΗΓΟΡΣΗ

*Στὰ μετερίζια ν' ἀνεβῆ ὁ στρατὸς
κι ἡ πόρτα ἡ μεγάλη ἄς κλείσῃ.
Ὅλοι σὶς θέσεις μας.
Ἔρχονται βάρβαροι ἀπ' τὴ Δύση.*

*Νὰ πάψουν τὰ τραγούδια κι οἱ γιοιτῆς.
Πιάστε νερὸ ἀπ' τὴ μαρμαρένια βρύση,
ὅτι μᾶς λέν οἱ ἀρχόντοι κάντε
χωρὶς ἄργητα,
οἱ βάρβαροι ἔρχονται ἀπ' τὴ Δύση.*

*Στὸ χαμηλὸ ἐκκλησάκι τώρα ἐκεῖ
νωρὶς ἢ δέση θ' ἀρχίσῃ
πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο.
Μετάνοιαις δάκρυα κάθε μάτι ἄς χύσῃ.
Ἔρχονται οἱ βάρβαροι ἀπὸ τὴ Δύση.*

Θ.Β.Κ.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΨΑΡΑΣ, Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

*Ποιόν (καί) δέν μαγεύει ἡ θάλασσα...
Ποιόν (καί) δέν δελεάζει μὲ τὰ κάλλη
της.*

Πάντοτε, τοὺς πάντες, προκαλεῖ καὶ προκαλεῖ.

Στὴν ὅποια ἐποχή, καὶ στὴν ὅποια στιγμή συντροφεύει, σαγηνεύει, συγκινεῖ, ἐντυπωσιάζει, ἐνθουσιάζει, ἐμπνέει. Σκορπίζει χαρὲς μὲ τὶς ὅποιες χάρες της, πότε μὲ τὶς ἀγριεμάρες της καὶ πότε μὲ τὰ γαληνέματά της.

Ἡ χώρα μας, μὲ τὰ πάμπολλα νησιά της καὶ τ' ἀτέλειωτα ἀκρογιάλια της περιδρέχεται καὶ περιβάλλεται, σὰν γιὰ περιποίηση ἀπ' τὰ καταγάλανα θαλάσσια νερά. Νυχθημερὸν χαϊδεύονται ἀκρωτήρια, κολπίσκοι, νησίδες, βράχια βυθισμένα, ὅπως προσπαθοῦν νὰ συγκρατήσουν, γιὰ νὰ καθυσιχάσουν τὰ κύματα. "Ὅλοι μας ἀγαπᾶμε τὶς θάλασσές μας, ὄχι μόνον οἱ νησιῶτες ἢ οἱ ψαράδες μας.

Ἄγαπη, ὅμως, ιδιαίτερη πρὸς τὴ θάλασσα ἔδειξε κι ἓνας ἄλλος ψαράς... ὁ Μεγάλος Ψαράς, π' ἀγάπησε λίμνες κι ἀκρογιάλια, ὅπως βουνὰ καὶ κάμπους πού τὰ στολίζουν ἀγριοπούλια! καὶ ἀγριοπούλινδα².

Ἐμεῖς, βέβαια, πλησιάζομε καὶ θαυμάζομε τὶς ρεματιές καὶ τὰ δάση, ἢ τὰ ποτάμια καὶ τ' ἀκρογιάλια, αὐτὰ πλάσματα- ἀδέλφια μας τοῦ κοινοῦ Πατέρα, Θεοῦ Δημιουργοῦ μας.

Ἐκεῖνος, πλησίαζε τὴν φύση, ἀλλὰ θαυματουργοῦσε σ' αὐτήν, ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὶ «πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν»³. Ἀγαποῦσε, βέβαια, τὴ θάλασσα, ἀλλὰ μέχρι καὶ πού νὰ τὴν ἐπιτιμᾷ⁴. Ἀγαποῦσε τὶς ὁμορφιές της στεριᾶς, ἀλλὰ καὶ τὶς ὁμορφιές της θάλασσας, γι' αὐτὸ σὰν τόπο διαμονῆς Του διάλεξε, μετὰ τὸ βάπτισμά Του, τὴν Καπερναοὺμ, ποῦτανε χτισμένη στὰ βόρεια τῆς Γενησαρέτ, «πλάι στὰ διάφανα νερὰ τῆς λίμνης π' ἀντανάκλουσε τοὺς μαρμαρένιους τῆς ναοὺς καὶ τ' ἄσπρα τῆς σπιτάκια»⁵.

Ἔτσι, ὁ Μεγάλος Ψαράς «περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας»⁶ ἀπ' αὐτὴν δεχόταν, σὰν ἔκφραση εὐωδιαστῆς ὑποδοχῆς, τὶς ὁμῆδες τῶν μυρωδάτων δειντρόκηπων, κι ἀπ' τὴν ἄλλη τὶς ὁμορφιές τῶν ἀμμουδερῶν ἀκρογιαλιῶν.

«Περιπατῶν» ἔρριπτε τὸ ἰδικό του ψαράδικο ἐργαλεῖο (σαγήνη) σ' ἐκείνους πού, σὰν ἀλιεῖς, ἔβαζαν «ἀμφίβλιστρον εἰς τὴν θάλασσαν»⁷. Ἔτσι, ἀγκαινιάζεται ἡ «περιπατητικὴ σχολή» τῆς σαγήνης τοῦ Μεγάλου Ψαρά... μὲ τὴν σαγηνευτικὴ θεϊκὴ Του ἐπίδραση. Μὲ τὴν τερπνότητα καὶ μὲ τὴν θελκτικότητα τῆς Ἀγάπης...

Ὁ χώρος τῆς «περιπατητικῆς σχολῆς», χερσαῖος καὶ θαλάσσιος εἶναι ἰδιο-κτητος. Εἶναι κτήση καὶ κτίση τοῦ Μεγάλου Σαγηνευτῆ. Κάθε κομμάτι γῆς (παράλιος ἢ παράκτιος) εἶναι κατασκευὴ τῆς ἀκατασκευάστῃς⁸ (ἀκόμα) γῆς, τὴν ὅποια «ἐποίησεν ὁ Θεός»⁹, ὁ Ὅποιος προϋπῆρχεν, ὅπως διαλαλεῖ καὶ ὁ Προφητάνακτας: «Κύριε,... πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ»¹⁰.

Μὲ τὴν εὐκαιρία, ὁ Μωυσῆς λιτά, ἀλλὰ συνεκτικά, μᾶς παρέχει καὶ μερικὲς (ἄλλες) σημαντικὲς πληροφορίες, ὅπως «εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ... καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά... καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν»¹¹, «πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος»¹². Ἐδῶ, ὁ ἀνθρώπινος (πεπερασμένος) νοὺς πάρα πολλὰ (καὶ ὄχι ὅλα) μπορεῖ νὰ τὰ διανοηθεῖ, κατανοήσει, στοχαστεῖ, διατυπώσῃ. Ἀσφαλῶς, ἀντιλαμβάνεται τὸν πλοῦτον τῆς περιουσίας τοῦ ὕδατος, ὅπου μὲ τὴν παρουσία του ἐμφανίζεται ἡ ὑδρόβια ζωή! Καταρθώνει νὰ συλλάβῃ τὸ «καλόν» τῆς φύσης τῆς μεγαλοπρέπειας τῆς Δημιουργίας τῶν «Ἡμερῶν», ὅπως προ-αναφέρθηκα¹³, ὅσο

«κρατάει και άντέχει» ό νηπιώδης νοῦς του.

Μπορεῖ, όμως, νά υποψιαστεῖ τήν ἱκανοποίηση τοῦ Μεγάλου Ψαρᾶ, τότε όπου περιεπατοῦσε στίς κατωφέρεις τοῦ βουνοῦ, πλάι στά διάφανα νερά τῆς λίμνης, όπου τά καρποφόρα δένδρα μέ τοὺς ἀγλαόκαρπους καρπούς τους ἐξέφραζαν, ἀνάμεσα στήν ποώδη πρασινάδα αὐτό τὸ θεόλεκτο «ὅτι καλόν»;

Μπορεῖ νά ἐγγίσει τήν σαγήνη τοῦ Μεγάλου Ψαρᾶ, π' ἄπλωσε τά δίχτυα Του μέ τὸν «αὐτοσχέδιο ἄμβωνά» Του, γιά νά πολλαπλασιάσει τοὺς δύο πρωτόκλητους, ὅπως πολλαπλασίασε τά πέντε ψάρια;

Ὁ μέγας Ψαρᾶς ξεκινάει τὸ ἀπολυτρωτικό-σωτήριο ἔργο Του ἀπ' τὴ θάλασσα, τὴν «μεγάλη καὶ εὐρύχωρον». Σαγηνεύει, διδάσκει, θαυματουργεῖ, λυτρώνει.

Αὐτὴ τὴ θάλασσα δὲν τὴν προσέχουμε. Τὴν ρυπαίνομε. Τὴ νεκρώνομε.

Ἡ θάλασσα, οἱ ὅποιες θάλασσες, περιμένουν μέ λαχτάρα, νά ξελεφτερωθοῦν ἀπὸ τὴ φθορά τους, λόγω δια-φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, «ἢ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας

τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΨΑΡΙΩΤΗΣ

Γεωπόνος

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. «Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ...» (Ματθ. 6, 25).
2. «Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ...» (Ματθ. 6, 28).
3. Ἰω. 1, 3.
4. «...ἐγερθεῖς ἐπέτιμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ» (Ματθ. 8, 26).
5. Κεραμίδας Ἀνδρέας, «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ Φύσις», Ἀθήνα 1973, σ. 33.
6. Ματθ. 4, 18.
7. Εἰς τὸν «Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ... ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς» (Ματθ. 4, 18).
8. «ἢ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος» (Γεν. 1, 2).
9. «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς... τὴν γῆν» (Γεν. 1, 1).
10. Ψαλμ. 89, 2.
11. Γεν. 1, 9-10.
12. Γεν. 1, 2.
13. Τὸ προοίμιο τῆς δημιουργίας (Γεν. 1, 1-2), τὴν Τρίτην Ἡμέραν (Γένεσις 1, 9-10).

ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ

*Προσδοκῶ ἀνάστασι νεκρῶν
λέω καὶ ξαναλέω ἀπ' τὸ πρῶν
πὺρ διάβασα στήν ἐφημερίδα*

*.....
θανοῦσαν κηδεύομεν...*

*-Κουράσθηκες
κι ἀποκοιμήθηκες, φαίνεται,
ὅταν ἄλλαζαν βάρδιες
ὁ θάνατος κι ὁ πόνος.*

*Δὲν μπορεῖ
ἢ Ἀγάπη πὺρ σ' ἔφερε στή γῆ
θὰ σὲ ξυπνήσει
νὰ σ' ἀναστήσει
σὴν Ζωὴν
τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.*

Ι.Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ο ΠΟΛΥΑΣΧΟΛΟΣ

Θὰ σὰς ἔχει τύχει νὰ τὸν συναντήσετε. Διαρκῶς τρέχει. Διαρκῶς εἶναι πνιγμένος. Οἱ δουλειές του δὲν τελειώνουν ποτέ. Δὲν ἔχει χρόνο οὔτε νὰ φάη. Εἶναι πολυάσχολος.

Στὴν πραγματικότητα, ὑπάρχουν δύο κατηγορίες αὐτοῦ τοῦ τύπου. Ἡ μία, εἶναι ὁ πραγματικὰ πολυάσχολος. Ἀνακατεύεται μὲ ὅλα. Μὲ τὸ ἐπάγγελμά του. Μὲ τὰ κοινωνικά. Μὲ τὴν πολιτική. Χωρὶς ἰδιοτέλεια. Μπορεῖ καὶ μὲ τὴ λογοτεχνία, τὴ μουσική, τὶς εἰκαστικὲς τέχνες.

Ἄν, παρ' ὅλα αὐτά, τοῦ πῆτε γιὰ ἕνα σωματεῖο ποῦ ἰδρύεται, εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀσχοληθῆ καὶ μ' αὐτό. Νὰ λάβῃ μέρος στὶς ἀρχαιρεσίες. Καὶ ἴσως νὰ διεκδικήσῃ τὴν προεδρεία.

Εἶναι ἤδη μέλος ἀρκετῶν διοικητικῶν συμβουλίων. Σύμβουλος ἑταιρειῶν. Μέλος κοινωνικῶν συλλόγων. Ἡ πολυπραγμοσύνη εἶναι τὸ ὄξυγόνο τῆς ζωῆς του. Πῶς τὰ καταφέρνει ὅλα αὐτά; Μυστήριο.

Ἡ ἄλλη κατηγορία, εἶναι ὁ κατὰ φαντασίαν πολυάσχολος. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ νομίζει ὅτι ἔχει πολλὲς δουλειές καὶ εἶναι συνεχῶς -καὶ αὐτός- πνιγμένος. Βλέπει τὶς μικρὲς ἀσχολίες του ὡς τεράστιο ὄγκο δουλειᾶς. Τοὺς χαμηλοὺς γήλοφους ποῦ τὸν περιβάλλουν, ὡς δυσπρόσιτες κορυφές τῶν

Ἰμαλαΐων. Τὸ ἀνάχωμα, ὡς ἔβερσεν. Δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶναι τὸ κέντρον τοῦ κόσμου. Χωρὶς αὐτὸν τίποτα δὲν γίνεται. Πάντοτε ἀπασχολημένος, μὲ συγκεντρώσεις, συμβούλια καὶ... διαβούλια. Ὅ,τι νᾶναι. Ἄρκει νὰ εἶναι ἢ μᾶλλον νὰ φαίνεται πολυάσχολος.

Ἄλλὰ, ὅσο σκαλίζεις τόσο βρίσκεις. Καὶ νὰ ποῦ ἀναφαίνεται καὶ μία τρίτη κατηγορία. Πολυάσχολος κι αὐτός, στὴν πραγματικότητα. Ὅχι ὁμως ἀπὸ χαρακτήρα ἢ ἀπὸ διάθεση προσφορᾶς. Αὐτὸς φροντίζει οἱ ἀσχολίες του νὰ εἶναι ἀποδοτικές. Σὲ χρεῖμα, νὰ συνεννοοῦμεθα. Ὅλες διαλεγμένες. Δὲν θὰ τὸν δῆτε νὰ ἀναλίσκονται σὲ φιλοanthρωπικά σωματεία. Οὔτε σὲ πνευματικὰ ἰδρύματα. Ἐκτός, ἂν πρόκειται γιὰ θέσεις μὲ πληρωμὴ ἢ μὲ ἄλλη, ἄμεση ἢ ἔμμεση, ὠφέλεια. Ὅλα κι ὅλα. Ὁ χρόνος του εἶναι πολύτιμος. καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν σπαταλᾷ.

Ὁ πολυάσχολος, εἶναι ἀκριδοθήρητος. Μαῦρα μάτια κάνεις νὰ τὸν δῆς. Ἄλλὰ κάποτε, εἶναι ἀξιολύπητος. Κουρασμένος, ἐξουθενωμένος, ἀφηρημένος, νυσταγμένος. Σὲ κυττάζει, μὰ δὲν σὲ βλέπει. Σὲ ἀκούει, μὰ δὲν σὲ παρακολουθεῖ. Κάποια στιγμή, ἐνῶ μιλάς, τὸν αἰσθάνεσαι ἀπόντα. Γυρίζεις νὰ τὸν δῆς. Ἐχει ἀποκοιμηθῆ.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

Ἡ ἐγγραφὴ νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς « Ἀκτῖνας » εἶναι ἕνα πνευματικὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἡμποροῦμε νὰ ἐπιτελέσωμε ὅλοι, μὲ μικρὰν προσπάθειαν.

ΣΧΟΛΙΑ

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΘΡΑΣΟΣ

Τὴν στιγμή πού συντάσσονται αὐτὲς οἱ γραμμὲς, ἡ κρίση στὴν περιοχή τοῦ Κοσσοφοπεδίου εἶναι σὲ ἔξαρση καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ προβλέψει ποιά θὰ εἶναι ἡ ἐξέλιξη, ἡ διάρκεια καὶ ἡ ἔκβαση τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις, τὶς ἀντιδράσεις, τὶς διαμαρτυρίες καὶ τὶς ἐκτοξευόμενες ἀπειλές, πού συνθέτουν τὸ σκηνικὸ αὐτῆς τῆς περιόδου καὶ μονοπωλοῦν δικαιολογημένα τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κοινῆς γνώμης, ὑπάρχουν καὶ κάποια σχόλια καὶ ἐνέργειες, πού ὑποκρύπτουν μία ἐξοργιστικὴ ὑποκρισία.

Συγκεκριμένα ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ Ἀττίλα καθὼς καὶ τῶν ἡμερῶν μας στὴν Τουρκία σχολιάζοντας τὴν ἀπόφαση τῆς ρωσικῆς ἡγεσίας νὰ ἀποστείλει ὀρισμένες μονάδες τοῦ στόλου της στὴν Ἀδριατικὴ πρόσθεσε ὅτι: ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τῶν Ρώσων θὰ ἐνθαρρύνει τοὺς Σέρβους νὰ συνεχίσουν τὴν γενοκτονία στὸ Κόσοσο.

Ὅμως ὁ πλέον ἀναρμόδιος -καὶ ὄχι μόνον, καθότι καὶ ἔνοχος- νὰ ὀμιλήσει γιὰ γενοκτονία εἶναι ὁ Μπούλεντ Ἐτσεβίτ, τόσο γιὰ τὴν ἀνοικτὴ γιὰ τὴν χώρα του πληγὴ πού ἀποτελεῖ τὸ κουρδικὸ ζήτημα καὶ τὴν εἰσβολὴ καὶ τὴν ντεφάκτο διχοτόμηση τῆς Κύπρου, ὅσον καὶ γιὰ τὴν ὅλη τουρκικὴ παράδοση ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας στὸ θέμα αὐτὸ μὲ τὴν ἐξόντωση τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ἑλληνοποντίων καὶ τὸ ξεριζωμὸ τοῦ μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ τὴν περίοδο τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου μέχρι καὶ τὸ 1922 καὶ τὰ μεταγενέστερα γεγονότα τοῦ 1955 στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ κατόπιν στὴν Ἴμβρο καὶ τὴν Τένεδο καὶ μάλιστα χωρὶς συνέπειες.

Ἄλλὰ ἡ ἄγνοια τῆς ἱστορίας στὸ εὐρύτερο κοινὸ ἀλλὰ καὶ σὲ πολλοὺς ἐκ τῶν ὑπευθύνων, τὸ θράσος πού διακρίνει τοὺς Τούρκους, τοὺς δίνουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐμφανίζονται στὴν διεθνή κοινὴ γνώμη ὡς τιμητές, ἐνῶ εἶναι οἱ ἴδιοι ἔνοχοι παρομοίων ἐγκλημάτων καὶ κατὰ συρροήν, γεγονόσ πού θὰ ἐπέβαλε ὑπὸ ἄλλες συνθήκες σιωπῆ, ὅπως ἐκείνη τὴν ὁποία οἱ ἴδιοι ἐπέλεξαν γιὰ τὴν τύχη τῶν 1619 ἀγνοουμένων τῆς Κύπρου.

Ἡ «ΠΡΟΘΥΜΙΑ» ΤΟΥ ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Ὅμως δὲν ὑπέρησε σὲ προκλητικότητα καὶ θράσος καὶ ὁ ἐντολοδόχος τοῦ Ἐτσεβίτ, ὁ φερόμενος ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ψευδοκράτους τῆς κατεχομένης Βορείου Κύπρου Ραοὺλ Ντενκτάς, ὁ ὁποῖος ἐφάνη πρόθυμος νὰ φιλοξενήσει στὰ κατεχόμενα καὶ στὶς ἑλληνικὲς προφανῶς περιοσιές τῆς Ἀμμοχώστου σημαντικὸ ἀριθμὸ προσφύγων ἐκ τοῦ Κοσσοφοπεδίου.

Ἐνῶ τὸ προσφυγικὸ θέμα τῶν Κοσσοβάρων ἀποτελεῖ τὶς ἡμέρες αὐτὲς πού συντάσσονται οἱ γραμμὲς αὐτὲς ἓνα μέγα πρόβλημα γιὰ τὶς ὅμορες χώρες ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη καὶ ἐξετάζεται μὲ περίσκεψη, ἡ προθυμία τοῦ τουρκοκύπριου ἡγέτη εἶναι ὑποπτὴ καὶ ὑποκριτικὴ.

Ἄν πράγματι διακατέχεται ἀπὸ ἀνθρωπιστικὰ αἰσθήματα, αὐτὰ θὰ τὰ εἶχε ἐκδηλώσει ἀπὸ ἐτῶν πρὸς τὶς διακόσιες τόσες χιλιάδες ἑλληνοκυπρίους πρόσφυγες, τοὺς ὁποίους αὐτὸς καὶ οἱ ἀφέντες του ἀπὸ τὴν Ἀγκυρὰ ἐξεδίωξαν ἀπὸ τὶς ἐστίες τους πρὸ ἐνὸς τετάρτου τοῦ αἰῶνα καὶ μὲ τὴν ἀδιαλλάξια τῶν ἔκτοτε διαωνίζουν τὴν ἐκκρεμότητα τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος καὶ στὶς

περιουσίες τῶν ὁποίων θέλει σήμερα νὰ ἐγκαταστήσει τοὺς πρόσφυγες ἀπὸ τὸ Κόσσοβο ἐκδηλώνοντας ἔτσι τὴν «ἀνθρώπινη (;) εὐαισθησία του»

ΣΕ ΚΡΙΣΗ ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Οἱ λαοὶ μετὰ τὸ πέρασ τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων ἵδρυσαν τὸ πρῶτον τὸ 1914 τὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καὶ τὸ 1945 τὸν Ὄργανισμό τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν γιὰ τὴν προάσπιση καὶ διατήρηση τῆς εἰρήνης στὸν κόσμο. Ἡ ΚτΕ ὑπῆρξεν βραχύβια καὶ τῆς ἔδωσε τὴν χαριστική βολή εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της ὁ περίφημος Ἄξων.

Ὁ ΟΗΕ εἶναι μακροβιότερος καὶ μάλιστα ἐόρτασε πρὸ τετραετίας τὴν πεντηκονταετηρίδα του.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἐὰν στὰ πενήντα τόσα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ ΟΗΕ ἀνταποκρίθηκε στὶς προσδοκίες τῶν λαῶν γιὰ εἰρήνη. Ἡ πρόσφατη ἱστορία ἔχει καταγράψει δεκάδες τοπικῶν πολέμων στὸ δεύτερο ἡμῖσ τοῦ ἀπερχόμενου αἰῶνα ὡς καὶ ἀυθαίρετες ἐπεμβάσεις τῶν μεγάλων δυνάμεων εἰς βάρος μικρῶν κρατῶν σὲ Ἀνατολή καὶ Δύση, χωρὶς τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς κυρώσεων σὲ αὐτές, γιὰ τὶς ἐνεργούμενες παρ' αὐτῶν ὑπερβάσεις τῶν δικαιοδοσιῶν των.

Ἡ τελευταία κρίση στὸν βαλκανικὸ χῶρο καὶ εἰδικότερα στὴν περιοχή τοῦ Κοσσυφοπεδίου ἔχει τοῦτα τὰ χαρακτηριστικά: Εἶναι ἡ πρώτη ἐνοπλὴ ἐπέμβαση μεγάλων Δυνάμεων στὸ ἐσωτερικὸ εὐρωπαϊκῆς χώρας τὰ τελευταία τριάντα χρόνια μετὰ τὴν σοβιετικὴ εἰσβολή στὴν Οὐγγαρία τὸ 1956 καὶ στὴν Τσεχοσλοβακία τοῦ 1968 καὶ ὁμοιάζει μὲ αὐτές, ὅτι καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ παρακάμφθη ἡ διαδικασία ποὺ προεβλέπετο ἀπὸ τὸν κανονισμό γιὰ τὶς ἀρμοδιότητες τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας πρὸς τὴν ἀντιμετώπιση παρομοίων καταστάσεων.

Ἐξ ἄλλου, ὡς γνωστόν, ἡ τακτικὴ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Βελιγραδίου ὑπῆρξε ἐναντι τῆς ἀλβανικῆς μειονότητος τοῦ Κοσσυφοπεδίου σαφῶς ἀντίθετη μὲ τὶς διεθνῶς

παραδεκτὲς ἀρχές τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ εἰδικότερα ἐκείνων ποὺ ἀφοροῦν συλλογικὰ μειονοτικὸς πληθυσμούς.

Ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία ἐπιβεβαιώνει κατὰ τρόπον τραγικὸν τὴν ἀναποτελεσματικότητά -γιὰ νὰ μὴ χρησιμοποιηθεῖ ὁ ὅρος χρεωκοπία- τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν καὶ τῶν θεσμῶν ποὺ ὑποτίθεται ὅτι διασφαλίζουν τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἔννομον τάξιν στὶς διεθνεῖς σχέσεις.

Τὴν ἴδια θλιθερὴ διαπίστωση, σχολιάζοντας τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς του εἶχε κάνει τὸ ἔτος 1932 ὁ ἀείμνηστος π. Σεραφεῖμ Παπακώστας, ὅταν ὁ προκάτοχός του ΟΗΕ διεθνῆς ὀργανισμός, ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἀδυνατοῦσε νὰ προστατεύσει ἕνα ἀπὸ τὰ μέλη, τὴν Κίνα, ἀπὸ τὴν ἀρπακτικὴ διάθεση τῆς милитарιστικῆς Ἰαπωνίας: *«Καὶ αὐτὴ ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν -ἔγραφε στὸ περιοδικό «ΖΩΗ»- ἀποδεικνύεται φιγούρα διακοσμῆσεως, ἀνίκανος καὶ νὰ ὁμιλήσῃ κἄν, ὅταν δὲν ἐπιτρέπουν τὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν μελῶν της, ἀνίκανος νὰ ἀντισταθεῖ ἐνώπιον τοῦ ἀνομωτάτου νόμου τοῦ ἰσχυροτέρου...»*

Ἡ ἀνικανότητα τῶν διεθνῶν αὐτῶν ὀργανισμῶν ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀρχές καὶ ἡ δομὴ των βασίσθησαν στὸ πνεῦμα τοῦ Διαφωτισμοῦ, μὲ ἱερὸ κέντρο τὸν ἀνθρώπο, τὸν ὀρθὸ λόγο, δηλαδὴ στὸ τίποτε τῆς συμβατικῆς συναινέσεως, χωρὶς τὴν πνευματικὴ θεμελίωσιν στὴν διδασκαλία καὶ στὸ πνεῦμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Εἰρήνης, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Χαρακτηριστικὸ τοῦτου τοῦ πνεύματος εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀεροπορικὲς ἐπιδρομὲς κατὰ τῶν σερβικῶν στόχων συνεχίσθησαν καὶ τὶς ἡμέρες τοῦ Πάσχα, χωρὶς σοβαρὸ λόγο, χωρὶς νὰ φοβοῦνται οἱ ἐπιδρομεῖς αἰφνιδιασμοῦ ἐκ μέρους τῆς ἀντιπάλου παρατάξεως καὶ γενικώτερα χωρὶς νὰ ὑπάρχει ἐπείγουσα τινὰ αἰτία.

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΒΟΜΒΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ ΚΑΙ... ΤΟ CNN!

Οι άμερικανικοί-νατοϊκοί βομβαρδισμοί (ο πόλεμος δεν έχει αρχίσει ακόμη!) στη γειτονική και όμοδοξη Γιουγκοσλαβία είχαν, εκτός από στρατηγική, και επικοινωνιακή άποτυχία. Τα αυστηρά μέτρα ασφαλείας και το ισχυρό έθνικό σθένος των Γιουγκοσλατών χάλασαν τη δοκιμασμένη συνταγή ενημέρωσης-παραπληροφόρησης του άμερικανικού τηλεοπτικού δικτύου CNN.

Το CNN γνώρισε τη μεγαλύτερη άνοδο της θεαματικότητάς του στη «ζωντανή» μετάδοση του πολέμου στον Περσικό κόλπο το 1991. Άποκλειστικές μεταδόσεις από τη Βαγδάτη και έλευθερία κινήσεων είχαν εξασφαλιστεί από την ιρακινή κυβέρνηση στο όνομα της «άντικειμενικής» ενημέρωσης της διεθνούς κοινής γνώμης. Έτσι εκτοξεύτηκαν στα ύψη ή θεαματικότητα και... τα κέρδη του καναλιού από τις διαφημίσεις: εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια έκαναν πλουσιότερους τους ιδιοκτήτες του, τη Warner και τον Tent Turner.

Σήμερα, μετά από μια περίοδο πτώσεως της θεαματικότητάς του κατά την τελευταία πενταετία, ή όποια κατά τους υπεύθυνους του καναλιού οφειλόταν στο ότι δεν υπήρχαν συνταρακτικά γεγονότα που να έλκυσουν το άμερικανικό και διεθνές κοινό, ή κρίση στη Γιουγκοσλαβία φάνηκε σαν σανίδα σωτηρίας. Άλλα αυτή τη φορά τα δεδομένα ήταν διαφορετικά. Η Γιουγκοσλαβική κυβέρνηση αντιμετώπισε εξίσου αυστηρά όλα τα τηλεοπτικά κανάλια. Η δορυφορική κρατική τηλεόραση ήταν ή μόνη που έδινε «εικόνα» των γεγονότων. Εκτός του CNN, και άλλα κανάλια, με πρώτο το BBC World έδωσαν ζωντανό παρόν με οργανωμένες ομάδες δημοσιογράφων και τεχνικών, εφοδιασμένες με νέες τηλεοπτικές τεχνολο-

γίες. Μάλιστα ή ανεξάρτητη φωνή του BBC που ήχούσε «παράφωνα» προς το CNN ένοχλησε την άμερικανική ήγεσία ώστε να κατηγορήσει το κανάλι για μεροληπτική μετάδοση της σερβικής προπαγάνδας! Έξισου ένοχλητικές ήταν για το CNN και οι αποκλειστικές μεταδόσεις των Έλλήνων δημοσιογράφων από το Κοσσυφοπέδιο: κάλυψαν άποτελεσματικά και άμερόληπτα τις δραματικές εξελίξεις από τις θηριωδίες του ΝΑΤΟ και του Μιλόσεβιτς.

Άποτέλεσμα των παραπάνω γεγονότων ήταν ή συρρίκνωση της θεαματικότητας των κερδών και του προγράμματος του CNN, που αναγκάστηκε να παρουσιάζει μεσούσης της Γιουγκοσλαβικής κρίσεως μέχρι και «άναλυτες έσπιατοριών» για να γεμίσει τα κενά του! Το χρήμα, χάρτινο ή πλαστικό, γλυστράει πολύ και οι εφήμεροι γίγαντες που στήριξαν την ανάπτυξή τους μόνο σ' αυτό σωριάζονται κάτω με πολύ πάταγο!

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

Την Κυριακή 6 Ιουνίου θα γίνει ή μηνιαία **Θεία Λειτουργία** για τα μέλη και τους φίλους της Ένώσεώς μας στο παρεκκλήσιο της Μεταμορφώσεως της Άδελφότητας Θεολόγων «ΖΩΗ» στην Άγία Παρασκευή. Θα ακολουθήσει εκδήλωση αφιερωμένη στα 25 χρόνια από την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο (1974). Θα όμιλήσει ό πολιτικός έπιστήμων κ. **Κωνσταντίνος Χολέβας** με θέμα «*Κυπριακός Έλληνισμός: Διδάγματα από το παρελθόν - Προοπτικές για το μέλλον*». Η εκδήλωση θα κλείσει με προβολή φωτεινών διαφανειών (slides) με τίτλο «*Κύπρος 1974*», μιá παραγωγή του Τομέα Μέσων

Ενημέρωσης τῆς Ἐνώσεώς μας.

Τὸ Σεμινάριο Θετικῶν καὶ Βιολογικῶν Ἐπιστημῶν μὲ συντονιστὴ τὸν Ἀκαδημαϊκὸ κ. Γεώργιο Κοντόπουλο, θὰ γίνεῖ στὶς 8 καὶ 22 Μαΐου, ἡμέρα Σάββατο καὶ ὥρα 18.30 μ.μ. στὸν 6ο ὄροφο τοῦ Καρύτση 14. Στὶς 8 Μαΐου θὰ ὁμιλήσῃ ὁ κ. Β. Σταθάκης μὲ θέμα: «Ὁ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὰ χρόνια τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας» καὶ στὶς 22 Μαΐου θὰ ὁμιλήσῃ ὁ κ. Θρασύβουλος Κετσεάς, ἰατρός, μὲ θέμα: «Τὸ ἀγνωστο καὶ τὸ ἀπρόσιτο στὴ γνώση».

Ὁ Κύκλος Νομικῶν θὰ συναντηθεῖ στὶς 3 καὶ 17 Μαΐου, ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα 19.30 στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Δ. Λιαρομμάτη, Βουλῆς 17, 4ος ὄροφος, Πλατεία Συντάγματος γιὰ νὰ συζητήσῃ θέματα Βιοτεχνολογίας.

Ὁ Κύκλος Ἱατρῶν θὰ συναντηθεῖ στὸ γραφεῖο τῆς Χ.Ε.Ε. τὴν Κυριακὴ 9 Μαΐου, ὥρα 11.00 π.μ. μὲ θέμα «Τὸ πρόβλημα ἀπὸ τὸ ἰσχύον σύστημα χορηγήσεως φαρμάκων».

Ὁ Κύκλος μελέτης Ἀγίας Γραφῆς ἀνδρῶν καὶ ὁ Κύκλος μελέτης Ἀγίας Γραφῆς γυναικῶν συνεχίζουσαν κανονικὰ τὶς συναντήσεις τους. Ὁ Κύκλος Ἀνδρῶν θὰ γίνεῖ στὶς 9 καὶ 23 Μαΐου, ἡμέρα Κυριακὴ καὶ ὥρα 11.00 π.μ., στὸ γραφεῖο τῆς Χ.Ε.Ε. μὲ θέματα «Ἡ Ἀνάσταση τῆς ἠθικῆς» καὶ «Γιὰ μιὰ ἀληθινὴ ταπεινοφροσύνη» ἀντίστοιχα.

Τέλος ὁ Κύκλος νέων ἐπιστημόνων θὰ συναντηθεῖ τὴν Κυριακὴ 9 Μαΐου μὲ θέμα «Περὶ χρόνου» καὶ εἰσηγητὴ τὸν Ἀκαδημαϊκὸ κ. Γεώργιο Κοντόπουλο καὶ τὴν Κυριακὴ 23 Μαΐου μὲ θέμα «Ὁ νέος μπροστὰ στὸ σήμερον» καὶ εἰσηγητὴ τὸν Δρ. Θεολογίας κ. Κωνσταντῖνο Κούρκουλα. Ἡ πρώτη συνάντηση θὰ γίνεῖ στὴν αἴθουσα Βερίτη, Καρύτση 14, στὶς 11.00 π.μ. ἡ δευτέρα (23 Μαΐου) στὴν Ἁγία Παρασκευὴ στὴν Ἀδελφότητα Θεολόγων «Ἡ Ζωή».

ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΣΩΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ Χ.Ε.Ε.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΕΣΠΕΡΑΣ 1999

*Ἐνα Νέγρικο τραγούδι λέει:
«ἦσουν ἀκεῖ, ὅταν σταυρωνόταν
ὁ Χριστός;»
Καὶ δὲν ἐννοεῖ προφανῶς
τὴ Σταύρωση στὸ Γολγοθᾶ,
ἐννοεῖ ὅμως, τὶς τόσες φορές,
πού μὲ τὰ γεγονότα οἱ ἀνθρώποι
σταυρώνουν καὶ σήμερον τὸν Χριστό.
Κι ἀπαντᾶ στὸ Νέγρικο τραγούδι:
τελευταῖα, ἐκεῖ ἦμουνα κι ἐγώ.
Ναὶ ἦμουνα. Καὶ τί ἔκανα;
Φώναξα τρεῖς φορές,
τὴν προσταγὴ τοῦ Προκαθημένου
τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας
πού εἶπε τὰ θαυμαστὰ λόγια,
στὴν περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου:*

*«Ὅχι μὲ τοὺς σταυρωτῆς,
Ὅχι μὲ τοὺς σταυρωτῆς,
Ὅχι μὲ τοὺς σταυρωτῆς,
ἀλλὰ μὲ τὸ Σταυρωμένο,
καὶ οἱ σταυρωμένοι θὰ δικαιωθοῦν».
Καὶ τώρα πού γιορτάζουμε
τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας,
ὁ Φωτεινὸς Χεῖμαρρος
πού πηγάζει ἀπ' τὸ κενὸ Μνημεῖο,
σαλπίζει πρὸς τὴν Οἰκουμένη
τὴ φράση τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεως:
«Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε»
ἀλλὰ θαρσεῖτε,
ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον».
Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ μας
καὶ Νικητῆ τοῦ θανάτου!*

Α. ΣΤΑΥΡΙΤΗΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Παραμονή της 25ης Μαρτίου, με έντολη του Μπίλ Κλίντον χτύπησαν τα νατοϊκά αεροπλάνα και άλλες δυνάμεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θέσεις των Σέρβων. Στο διάγγελμά του στον αμερικανικό λαό, ο Κλίντον συνέστησε να προσευχηθούν για τα παιδιά τους, τα αμερικανάκια. Τους άμαχους Σέρβους και τα γυναικόπαιδα δεν τους σκέφθηκε. Χτυπήστε, διέταξε ο Πλανητάρχης! Για να προασπίσουμε τα **άνθρώπινα δικαιώματα**. Χωρίς απόφαση του ΟΗΕ, χωρίς την Ευρωπαϊκή Ένωση να έχει το χρόνο να σκεφθεί. Με το «έτσι θέλω». Την παραμονή του Εύαγγελισμού.

Και οι άμαχοι Σέρβοι; Και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους; Και το Διεθνές Δίκαιο; Και οι Κύπριοι που ζούν το δράμα τους για δεκαετίες τώρα; Και οι Κοΰρδοι; Και οι Έλληνες της Βορείου Ηπείρου; Και τόσο άλλοι λαοί στην ύψηλο που ζητούν δικαίωμα να ζήσουν ελεύθεροι; Αυτά δεν είναι έρωτήματα για τους δυνατούς, αλλά για τους αδύνατους που εύκολα πιστεύουν στις υποσχέσεις των δυνατών. Αυτοί αλήθεια πιστεύουν στην αλήθεια, στην τιμότητα, στην ήθικη, στην αξιοπρέπεια; Ανήκουν σ' αυτούς που πιστεύουν σ' ένα Θεό με συνέπεια και αγάπη για το συνάνθρωπο;

ΤΑ ΓΛΥΠΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

Να δοθούν τα μάρμαρα στην Ελλάδα. Ύπερ της επιστροφής των γλυπτών του Παρθενώνα στην Ελλάδα τάχθηκε ο ρώσος ποιητής Γεβγένι Γεφτουσένκο, με επιστολή που απέστειλε προς την αρμόδια βρετανική επιτροπή, λίγες εβδομάδες μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με την οποία καλείται η Κυβέρνηση του Λονδίνου να ξε-

τάσει θετικά το ελληνικό αίτημα.

«*Η Ελλάδα είναι το λίκνο του παγκόσμιου πολιτισμού*», τονίζει ο Γεφτουσένκο και προσθέτει: «*Όλοι έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, ακόμη και οι Ρώσοι, ακόμη κι εγώ που κατάγομαι από τη Σιβηρία*».

Ο Γεφτουσένκο είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Έπιτροπής Τεχνών και Έπιστημών και επίτιμο μέλος της Αμερικανικής Ακαδημίας Τεχνών και Γραμμάτων, και ζητεί να γίνουμε όλοι «*πνευματικοί κίονες*» για την ανάγνωση του Παρθενώνα.

ΤΡΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1. Οι θησαυροί της Έθνικης Βιβλιοθήκης

Για τον μη ειδικό η Έθνικη Βιβλιοθήκη, όπως και όλες οι βιβλιοθήκες, μπορεί να θεωρηθούν τρόποι συγκεντρώσεως απλώς βιβλίων. Πολλοί αμφισβητούν τη χρησιμότητά τους, αφού τα βιβλία είναι «*παιδιά*». Είναι βέβαια αυτό μια αφελής άποψη και φυσικά καθόλου κατανοητή από τους ειδικούς. Τα βιβλία αποτελούν έναν αναντικατάστατο θησαυρό και κατά την αντίληψή μου θα διατηρούν την αξία τους, ακόμη κι αν όλα τα ηλεκτρονικά μέσα αντικαταστήσουν ή καταγράψουν το περιεχόμενό τους. Μέσα από το περιεχόμενό τους βρίσκουμε την ιστορική μας συνείδηση, τη δύναμη του πολιτισμού μας, τις έρευνητικές έπιστημονικές προσπάθειες και της δημιουργικότητας του Γένους των Ελλήνων. Τις θρησκευτικές και χριστιανικές μας καταβολές. Μπορούμε να θαυμάσουμε τα Εύαγγελια σε μια παλαιότερη έκδοση από το περίφημο τυπογραφείο του Νικολάου Γλυκή της Βενετίας, 1687, Τριώδια, ώδες, κώδικες ιατροσοφικούς και κάθε άλλης μορφής, χειρόγραφα κείμενα των μεγάλων της έπιστήμης, που

βρίσκουν φιλοξενία μέσα στους χώρους της 'Εθνικής μας Βιβλιοθήκης. Σὲ μιὰ ἔκθεση πού περιλαμβάνει τὴν Ἱστορία, τὸν ἔντυπο καὶ εἰκαστικὸ πλοῦτο δώδεκα αἰώνων μὲ τίτλο: «*Θησαυροὶ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης*», μπορεῖ κανεὶς νὰ παρακολουθήσει μιὰ πορεία καὶ νὰ θαυμάσει ἑλληνικὰ χειρόγραφα, ἀρχαιακὲς συλλογές, ἀρχετυπικὰ κείμενα καὶ τὰ σημαντικότερα ἔργα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας.

Ἡ βιβλιοθήκη δὲν παύει ποτὲ νὰ εἶναι ἕνα «δυναμικὸ ὄργανο» μεταδόσεως τῆς «*γνώσεως τῶν ἐγνωσμένων*», καὶ ἐκπαιδεύσεως. «*Ἡ βιβλιοθήκη καὶ ἡ τυπογραφία εἶναι οἱ δύο ἄξονες πού μεταδίδουν τῆς παιδείας τὰ νάματα*» (Α. Μουστοξύδης, 1830). Ἀξίζει κανεὶς νὰ συντηρεῖ τοὺς ναοὺς τῆς γνώσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργεῖ μικρότερους πυρῆνες, ὥστε ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ στὰ ἀπομακρυσμένα χωριὰ νὰ βρίσκουν χώρους πού καλλιεργοῦν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ τους.

2. Ἡ Βενετία τῶν Ἑλλήνων

Μετὰ τὴν ἔκθεση εἰκόνων τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ τοῦ Ὁρους Σινᾶ ἀκολούθησε μιὰ ἄλλη ἐντυπωσιακὴ ἔκθεση στὸ Μέγαρο τῆς Μουσικῆς. «*Ἡ Βενετία τῶν Ἑλλήνων - Ἡ Ελλάδα τῶν Βενετῶν*». Καὶ ἡ ἔκθεση αὐτὴ ὑπῆρξε ἐντυπωσιακὴ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενό της. Στὸ πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων «*Σταυροδρόμια*» πού ἔχουν ὡς θέμα τὴ διασταύρωση μεγάλων πολιτισμικῶν ρευμάτων καὶ μὲ κεντρικὸ ἄξονα τὰ Σταυροδρόμια τῆς χριστιανικῆς πίστεως παρουσίασε σημαντικὲς πλευρές. Πυρῆνας τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Βενετίας. Τὸ Ἰνστιτούτο αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ του, τὸ 1951, ἔδωσε πολλὲς μελέτες καὶ ἀξιολογες ἐργασίες ἀπὸ εἰδικοὺς ἐρευνητὲς πού ἐπιλέγονται ὕστερα ἀπὸ αὐστηρὲς ἐξετάσεις στὴν ἰταλικὴ καὶ λατινικὴ γλῶσσα. Ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο αὐτὸ ἦλθε σπάνιο ὑλικό. Βιβλία μοναδικά, ὅπως «*ἡ Διήγησις τοῦ Ἀλεξάνδρου*», τοῦ Ψευδο-Καλλισθένους, ἱστορικὰ χειρόγραφα καὶ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἀναφέ-

ρονται στὴ δράση τῆς ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Βενετίας, Ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα, εἰκόνες σπάνιες (ἀνάμεσά τους ἡ Δούκισσα Ἄννα Παλαιολογίνα Νοταρᾶ), ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορα τέμπλο: Παλαιολογίας ἐποχῆς (4ου αἰώνα), ὑπέροχοι χάρτες κ. ἄ.

Πολλὰ ἑλληνικὰ ἰδρύματα δάνεισαν ἐξ ἄλλου τοὺς θησαυροὺς τους, ὅπως τὰ: Ἐθνικὸ Ἱστορικὸ Μουσεῖο, Ἀρχεῖα νομοῦ τοῦ Ναυπλίου, Νομισματικὸ Μουσεῖο, Ἀρχεῖα νομοῦ Κερκύρας, Μουσεῖο Μπενάκη.

Οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ εἶμαστε παρήφανοι γιὰ τὶς ἀναφορὲς αὐτὲς γιὰ τὴν ἱστορικὴ μας τοποθέτηση μᾶς κατατάσσει στοὺς μεγάλους ἱστορικοὺς καὶ πνευματικοὺς ἄξονες. Εἶναι χρήσιμη ἡ παρακολούθηση τέτοιων ἐκθέσεων γιὰ τὴν διευρύνει τὸν πνευματικὸ μας ὀρίζοντα.

3. Μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἔκδοση

Τὰ «*Δημοτικὰ Τραγούδια τῆς Σύγχρονης Ελλάδος*» (Chants de la Grèce moderne) τοῦ Κλώντ Φωρέλ, τυπώθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1824-1825 σὲ δύο τόμους στὸ Παρίσι. Σὲ μιὰ πρώτη μετάφραση τοῦ 1956, τὰ «*Δημοτικὰ Τραγούδια τῆς σύγχρονης Ελλάδος*», μεταφράστηκαν ἀπὸ τὸν Α.Δ. Χατζημμανουήλ, μὲ πρόλογο τοῦ Ν. Βέη. Σὲ νέα μετάφραση καὶ ἔκδοση ὕστερα ἀπὸ 175 χρόνια τὴν ἀνθολογία αὐτὴ παρουσιάζουν οἱ πανεπιστημιακὲς ἐκδόσεις Κρήτης μὲ ἐπιμέλεια τοῦ Ἄλ. Πολίτη. Τὰ δημοτικὰ αὐτὰ τραγούδια σὲ δίτομο καὶ πάλι ἔργο, βασίστηκαν στὸ ἀρχαιακὸ ὑλικό πού ἄφησε ὁ γάλλος λόγιος μελετητῆς, κριτικὸς καὶ ἱστορικὸς τῆς λογοτεχνίας, καθηγητῆς στὴ Σορβὸνη (1830) καὶ Ἀκαδημαϊκὸς (1836).

Ὁ Φωρέλ δὲν ἀρκεῖται μόνο στὴν καταγραφή, πού μᾶς εἶναι ἐξ ἄλλου τόσο πολύτιμη. «*Συνοδεύει τὸ κάθε τραγούδι μὲ σχόλια γιὰ τὸ μῦθο ἢ τὴν ἱστορία πού πραγματεύεται καὶ κάνει στίχο, σχόλια πού διατηροῦν μιὰν ἀξιοθαύμαστη διαχρονικότητα*».

Σ.Β.Π.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Κύριε Διευθυντά,

«*Αν πρόκειται να χρησιμοποιήσουμε βία, είναι επειδή είμαστε ή Αμερική. Στεκόμαστε ψηλά. Βλέπουμε μακριά*». Αυτό γράφτηκε πώς δήλωσε η Μάντλιν Όλμπράιτ στο NBC.

Τέτοιες δηλώσεις, αν αποδίδονται σωστά, δείχνουν μια υπεροψία που δεν γίνεται αποδεκτή, όσο κι αν η ίδια το πιστεύει ή ακόμη κι αν είναι αλήθεια. Πέρα των άλλων αντιδράσεων υπάρχει σαφής ή ρήση του Κυρίου μας: *κό δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση*. Και τότε θά *«εἶναι ἡ πτώση μεγάλη»*.

Φαίνεται πώς στην περίπτωση της πρόσφατης επίθεσής στη Σερβία κάτι τέτοιο προσιωνίζεται. Στο τέλος-τέλος ένας πόλεμος δεν κερδίζεται μόνο με τη χρήση των υπερτέλειων όπλικών συστημάτων, των βομβαρδισμών, το σκόρπισμα του φόβου και του θανάτου και την ὠμή βία. Είναι και το δίκαιον του ἀγῶνα των υπερασπιστῶν τοῦ πατρίου ἐδάφους τους και ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς με τις πολιτισμικές ἐπενδύσεις που οἰκοδόμησαν οἱ αἰῶνες στο χωρο τους. Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα εἶναι τὸ ὑποκριτικὸ τέχνασμα γιὰ τὴν κάλυψη αὐτῆς τῆς ἐπιχειρήσης. Ἄν πράγματι αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τότε ἄς τὸ ἀποδείξουν τὴν ἴδια στιγμή, ἀφοῦ δὲν τὸ ἔκαναν μέχρι τώρα, καὶ σὲς ἄλλες περιπτώσεις παραδιάσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἀναλαμβάνοντας τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἀποχώρηση τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Κύπρο ἄς ἀναζητήσουν τί ἀπέγιναν οἱ χιλιάδες ἀγνοούμενοι τῆς Κύπρου. Ἄς συζητήσουν τὸ θέμα τῆς Ἑλληνικῆς Βορείου Ἠπειροῦ. Ἄς στα-

ματήσουν τὴ γενοκτονία τῶν Κούρδων ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἄς ἀποκαταστήσουν στὰ πάτρια ἐδάφη τους τόσοσ ἄλλους λαοὺς στὸν κόσμο ὀλόκληρο. Δὲν τὸ κάνουν ὅμως καὶ αὐτὸ προβληματίζει γιὰ τις προθέσεις τους. Δὲν γνωρίζουμε τὰ μυστικὰ καὶ ἀποτέρα σχέδιά τους. Τὰ φανταζόμαστε ὅμως. Καὶ γι' αὐτὸ νὰ μὴν ἀμφιβάλλουν οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς σὲ ὀπλικά συστήματα. Ἐξ ἄλλου, ἂν ἐνδιαφέρονται γιὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Κόσμου, οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες καὶ τὰ κράτη μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, ἄς μοιράσουν τοὺς πρόσφυγες στὰ ἐδάφη τους γιὰ νὰ γλυτώσουν. Ἄλλοιῶτα δὲν μᾶς πείθουν γιὰ τις ἀγαθές τους προθέσεις. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀρνήθηκαν. Μιὰ ἡγεσία ἄλλωστε δὲν εἶναι φρόνιμο νὰ στέλνει ἀεροπλάνα νὰ βομβαρδίζουν ἀμάχους καὶ γυναικόπαιδα, ἀκόμη καὶ τις μέρες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας καὶ ἀνήμερα τὸ Πάσχα, κι ἂν ἔχει κατὰ τὴν ἀντίληψή της δίκιο.

Πέραν τούτων εἶναι περιεργη καὶ ἡ στάση τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Ἐνωσης καὶ τῶν ἐπὶ μέρους κρατῶν μελῶν τῆς τὰ ὅποια με τόση ὑποκρισία ὑπέκλυψαν ἀνεξέλεγκτα σὲς ἀδιευκρινιστες προθέσεις καὶ ἐπίμονες πιέσεις τῆς Ἀμερικανικῆς ἡγεσίας. Εὐχόμαστε ἡ Ἀνάσταση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ νὰ φωτίσει τοὺς ἡγέτες τῶν ἀντιμαχομένων λαῶν νὰ βροῦν τὴν καλύτερη καὶ δικαιοτέρα λύση καὶ ὄχι τὴ λύση τῆς βίας που σκορπίζει θάνατο καὶ ὄχι ἀγάπη, μίσος καὶ ὄχι εἰρήνη καὶ χαρὰ.

Φιλικότατα

ΣΠ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

«AKTINES». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τὴν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτήτης: «Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτίνες», ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 3235-023. Ἐκδότης καὶ Διευθυντὴς Συντάξιος: Γεώργιος Δ. Γιατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Θεόδωρος Γ. Δούρος, Ἰπποκράτους 189, 114 72 Ἀθήναι. Τιμὴ τεύχους δρχ. 200. Ἐτησίᾳ συνδρομὴ, ἐσωτερικοῦ δρχ. 2000, ἐξωτερικοῦ 20 \$ U.S.A. Ἡ διευθυνσις ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δημοσιεύῃ ἢ νὰ συντέμνῃ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύόμενα ἢ μὴ, δὲν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καὶ βιβλιοκρισίαι δὲν δημοσιεύονται.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Μάιος 1999

«ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ»

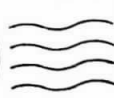
ΜΕΛΕΤΑΙ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

Κατάλογος τῶν βιβλίων πού υπάρχουν σήμερα

ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ Τόμος Α΄	1000
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ Τόμος Β΄	1000
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ Τόμος Α΄	1000
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ Τόμος Β΄	1000
ΑΠΟ ΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	1000
ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΜΥΣΤΙΚΑ (για ἀγόρια ἀπό 16 ἐτῶν καὶ ἄνω)	1500
ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΑ ΝΕΟ	100
ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ - Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ	1000
ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ - Η ΑΡΜΟΝΙΑ	1000
Η ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ	500
ΟΙ ΦΟΒΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΑΠΟΤΥΧΙΑΙ ΤΟΥ	500
Ο ΑΡΤΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ	800

Οί συνδρομηταὶ τῶν «Ἀκτίνων» πού ἐπιθυμοῦν νὰ προμηθευθοῦν βιβλία ἀπὸ τὸν ὡς ἄνω κατάλογο παρακαλοῦνται νὰ τηλεφωνήσουν στὸ τηλέφωνο 32 23 560.

«ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ»

ΜΕΛΕΤΑΙ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

Έπανεξεδόθη σὲ τέταρτη ἔκδοση

*

ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Γιὰ ἀγόρια ἀπὸ 16 ἐτῶν καὶ ἄνω

Ὑπὸ

ΑΡ. Α. ΑΣΠΙΩΤΗ

ΨΥΧΙΑΤΡΟΥ

Ἐπιμελημένη ἔκδοσις
μὲ 15 εἰκόνες ἐκτὸς κειμένου

Καρότυπη 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 32 23 560